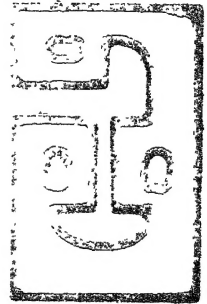
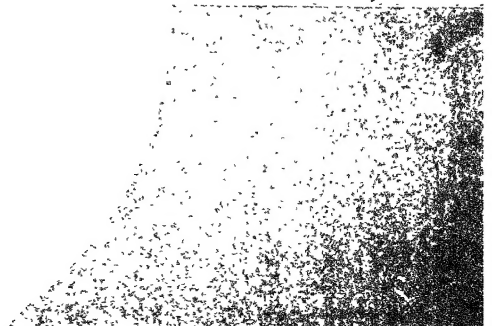

జులై - 1993

వెల: రూ. 4-00

అమృత హిందీ మాసపత్రిక పరీక్షా కార్యక్రమం

రెండవ పర్యాయము:

పక్షి జన్మన తేదీ

3 ఆక్టోబర్ 1993

మూడవ పర్యాయము :

పక్షి జన్మన తేదీ

5 డిసెంబర్, 1993

కార్యదర్శి

పరీక్షా కార్యక్రమం

ప్రారంభిక, మధ్యమ : పుష్పాభిషేక పక్షులు జన్మన తేదీ ; 12 సెప్టెంబర్ 1993

ప్రచీన, రాష్ట్రభాషల సాహిత్య రచనలు ప్రవీణ 11 సెప్టెంబర్ 1993

పక్షులు జన్మన తేదీ 12 సెప్టెంబర్, 1993

కార్యదర్శి

గమనిక

జూలై 9 హిందీ సచార సమాచారలో ప్రాథమిక పరీక్ష ప్రశ్నపత్రము మెడల్ పేపర్ ఇవ్వబడినది. కాని అది 1993, సెప్టెంబర్ పరీక్షల నుండి కాక 1094 ఏ.బి.వరి పరీక్షల నుండి అమలు 8 నికి వచ్చును

ప్రధాన కార్యదర్శి

472

స వం

జులై 1993

సంపాదకులు

1) వేమూరి ఆంజనేయ శర్మ
శ్రీ ఈమని దయానంద
శ్రీ అన్నదానం శంకరశాస్త్రి

భారత హిందీ ప్రచార సభ-ఆంధ్ర

ఫె రతాబాద్-హైదరాబాద్-500 004

సంవత్సర చందా
40-00 రూ॥

విడిప్రతి
4-00 రూ॥

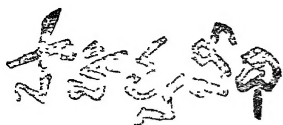
Recommended for use in all the Public Libraries and School Libraries by
the Director of Public Libraries, Andhra State Madras, Vide proceedings
is No. 30/55 dated 6th January-1955

కంసం-చిక్కిరి

- 1 సంసాదశీడు:
2. 'బాహుళి జన్మకథ' - వీరకావ్యమా? — బిట్టిబోయి వేంకటకృష్ణం
3. శ్రీ వేదం వేంకటాచల శాస్త్రిగారి సాహిత్య — డా॥ జి.తాలి నరసింహశాస్త్రి
3. ఖషా పోరాటంతో తాతాజీ — ఆచార్య ఎ.వి. సాయిససావ్
5. బేళమత కంఠహారం — డా॥ డి. గోవిందరెడ్డి
6. పరాధీనత — వీరం సుందరరావు
7. దారత వేళండ్ల సుతనాథకారి — తంగెడ జగదీశ్వరరావు
8. నిశిలో నేను — సరేశ్
9. అంబాంబ నవలం దురాత్మకత-21క — చింతం సత్యనాథాయణ
10. కృష్ణానది పట్టం కట్టిన నవల మాబాయి — ఎస్. ఎస్. రాజు
11. పుస్తక సమీక్ష
12. వారాహాపాని

అందఱ ప్రభుత్వం వలన అకాడమీను స్థాపించింది. కాబట్టి సాహిత్య అకాడమీ నాటిక అకాడమీ, చరిత్రకళా అకాడమీ, ఉర్దూ, హిందీ అకాడమీ. వంటివి ముఖ్యమైనవి. సాహిత్య నాటిక చరిత్రకళా అకాడమీలను ప్రభుత్వం గృహిస్తే, కాని ఉర్దూ హిందీ అకాడమీలు మాత్రం తద్దు కాలేదు. వి.ఎస్. కే.మోనేప్పర్ వి. అయిన హిందీ అకాడమీ పాలకవర్గం మాత్రం చాలాకాలం క్రితమే అదే పూర్తిగాగా ప్రవహించి, చాలా కాలం తరువాత మొన్న మొన్ననే హిందీ అకాడమీ పాలకవర్గం వియోమరణం జరిగింది. సభ్యులందరికీ స్వార్థం. ఇకనుండి హిందీ అకాడమీ ద్వైగుణీకృతీత్వాహారం వలన జేయగలదని ఆశించవచ్చును. ఇదివరలో హిందీ అకాడమీ ఉత్తమ సాహిత్య నిర్మాణం జరిపింది. ఉత్తమ గ్రంథాలను తెలుగులో నుండి హిందీలోనికి అనువదించ జేసి మరి కృషిచేసి వున్నది. చాలా గ్రంథాలు ప్రచురణ అయినవి. అయితే ప్రచురింపబడిన గ్రంథాలు ఎక్కువగా అమృతం కాలేదని చెబుతున్నది. అందుకు ఎక్కువ కృషి జరగాలి. పుస్తక ప్రచురణ ఎంత ముఖ్యమో కాని వ్యాప్తి గూడా అంత ముఖ్యమే. కొత్త పాలకవర్గం అందుకు తగిన ప్రయత్నం చేయగలదని ఆశించ వచ్చును. అందదేశంలో రెండు ముఖ్యమైన హిందీ సభాక సంస్థలు హిందీ భాషా వ్యాప్తికి కృషి జేస్తున్నవి. జనసామాన్యంలో హిందీ వ్యాప్తికి తోడ్పడుతున్నవి. అందదేశంలోని చాలావు అన్ని ఒళ్ళవిద్యాలయాలలోనూ హిందీ విభాగాలు ఏర్పడి పని జేస్తున్నవి. అంతేగాక కేంద్ర ప్రభుత్వ కార్యాలయాలలోనూ, బ్యాంకులలోనూ హిందీ కార్యక్రమాలు, హిందీ బోధనా జరుపుతున్నవి. ఎవరికి తోచిన విధంగా వాగు తనను తమ పనిదులలో ఉత్సాహంగా పని జేస్తున్నారు అయితే అన్ని స్థానాలూ చెప్పున్న పనిని సమన్వయ పరచి అందరికీ సహకారాన్ని అందిస్తూ అన్ని కార్య కలాపాలనూ ఒక్కచేదిక మీదకు తెచ్చే ప్రయత్నం చేసే శక్తిని వున్నది ఎవరి పని వారు చేసేటారు. వారికి సహకారం లభించాలి.

అందుకు హిందీ అకాడమీ తోడ్పడితే బాగా వుంటుంది. వారు చేస్తున్న పనినే అకాడమీ గూడా రాను చేయవలసిన అవసరం లేదు. అన్ని విశ్వ విద్యాలయాలకూ, హిందీ ప్రచార సంస్థలకూ అకాడమీలో ప్రాతినిధ్య మండడం గురించవలసిన విషయం. అది చింత ముదావహం. అందువలన అకాడమీకి ఏ సంస్థతోనూ పోటీ వుండదు. అందుకు సహకారంతో నిర్ణయాలు జరగగలవు. ముఖ్యంగా హిందీ అకాడమీ తెలుగు దేశంలో హిందీ రచనా వ్యాపంగానికి సాహిత్య సృష్టికి తోడ్పడితే బాగా వుంటుంది. హిందీలో స్వతంత్ర రచనలూ, అనువాదం చేసేవారిని ప్రోత్సహించడం ఎంతైనా అవసరం. ఆ రంగంలో జరగవలసినంత పని ఇంకా జరగడంలేదు, అకాడమీ ఈ విషయాన్ని గుర్తించగలదని విశ్వసిస్తున్నాము. అందరికీ సహకారాన్ని అందిస్తూ అందరి సహకారాన్ని పొందుతూ వివిధ సంస్థల కృషిని సమన్వయపరుస్తూ ఎవరి స్వాతంత్ర్యానికీ భంగం వాటిల్లకుండా ఆంధ్రదేశంలో రాజభాష హిందీ వ్యాప్తికి, సాహిత్య నిర్మాణానికి అకాడమీ ఉత్సాహవంతంగా పనిచేయగలదని ఆశిస్తున్నాము. అకాడమీ అధ్యక్షునికి మిగిలిన పాలకవర్గ సభ్యులందరికీ మా శుభాకాంక్షలు.

'బాపూజీ' ఆత్మకథ

కా ?

చిట్టిచోట వేంకటరత్నం

'బాపూజీ ఆత్మకథ' తెలుగులెంక తమ్ముల సీతారావు మూర్తిగారి చేత రచించబడిన ప్రశస్త కావ్యం. ఇది చట్టపండిత బాపూజీగారి గొప్ప 'మహాత్మ్యం ఆస్థానం'. అది సీతారావు మూర్తిగారి ప్రస్తుతించబడింది. నీన్ని 'వీరశ్యామలి' తావిందారు సీతారావు మూర్తిగారి సాహితీ వ్యాఖ్యాత లతో ముఖ్యమైన సాగళ్ళ గుర్తు ప్రాధికారాలు. వారు 1963 న సం॥ జనవరిలో ఈ విషయమై తలా 'ద్వైపావనం', 'స్వామి' వ్యాసతరణమునకు విషయ 'బాపూజీ ఆత్మకథ' శేషభాగములతో... పునావీరకావ్యమై వెలువడింది. 'సీతారావు మూర్తి గారు 'బాపూజీ ఆత్మకథ' నభిప్రాయార్థము దలపలేకాదు. అందుకే అదేగాదు దేవవరమున ఈ పునావీరకావ్యం ను జరిగింది ముగియలే... 1973 వ సం॥ సెప్టెంబర్ లో ఈ విధంగా సాగుచు... సీతారావు మూర్తిగారి కీ పాగడ్లను సంపాదించి పెద్దన వారు రచించిన 'బాపూజీ ఆత్మకథ' అని యీ కళాభిముఖ వెలువడిన వీర కావ్యములలో నిర్దిష్ట తమ్ముల బట్టి : పునావీరకావ్యం

'వరము గజము' పుట్టి 1983 వ సం॥ వారేకా ఉగ్గడించారు. ఆత్మకథనుగాని మహాత్మ్యంని కథనుగానీ సీతారావు మూర్తిగారు బాపూజీయే దలి తల్లి విశ్వాసాతో రచించారు. ఈ రెండు మహావీర కావ్యాలు రచనల్లో చిత్తవృద్ధి కల్పించునట్లు కనబడుతుంది.

వీరరసం పలు విధాలుగా ఉంటుందని అన్యరథాయన చెప్పారు.

"ఉన్నాహ స్థాయి కావస్య వీరో బ్యాడళ దారు సా యుద్ధ దాన దయాధర్మసత్వ విశిష్టతతో బలై..."

అని ప్రారంభించి ఆయన సంపద్రూపగా సాహస సాదివీరానిన్నింటిలో ప్రస్తావించాడు.

ఈ వీరభేదాల్లో సత్యరథాహంసావీరాని ప్రస్థులుగా ఈ 'బాపూజీ ఆత్మకథ'లో గురిపెసాయి.

14-64/1: 'కామరాజ్' పేరుగా, 'క్విటాషన్ రోడ్డు, మిర్యాలగూడ నల్లగొండ జిల్లా.

జూలై 93 : ప్రవంతి : 5

సత్యపీఠం ఇందులో ప్రధానమైన రసం అని
ఉపాంశదానికి తగిన అవకాశాన్ని బాహ్య తానీ
గ్రంథంలో ఏమి రాయదలచుకున్నారో చెప్ప
కున్న మాటలు పలికెకు కలిగిస్తాయి.

ఎడవక యేను సూన్యతను గుఱించి కదలి
సల్పిన ప్రయోగంబులె నేడు కా

హారపుచ్చఁబూనితి.....

గ్రంథం ఉపక్రమణ దశలో పలికిన ఈ మాటలేగాక
గ్రంథములోని అనేక సందర్భాలలో సత్యం యొక్క
బెన్నత్యాన్ని గురించి ఆయన చెప్పిన మాటలు
కూడ ఈ ఆభిప్రాయానికి దోహదం కలిగిస్తాయి.

"ఐనను జగత్తునకు నీతి మూలమనియు
నద్దానికి సత్యంబు మొదటి యాదరువనియు నా
యల్లంబున దృఢవిశ్వాసంబు పాదుకొనియె గాన
సత్యంబు నాకు వలయు నర్థంబు. దాని గొప్ప
తనము నా దృష్టిం బుట్టినందు. వెండియు సత్యముం
గూర్చి నా కావించు ఐక్షణంబును విస్తరిల్లెడి.

"సూన్యతఁబ నొక్క పెను ప్రానిం బోనిది
దాని నెంత చక్కగాఁజెందు మంత చక్కఁగా
పలిందు. ప్రత్యక్షమైన ఖనిగర్భమునం జొచ్చిన
కొలది సేవారత్నములు వలసినన్ని లభించు"
మొదలయిన మాటలు ఈ విధమైనవి.

ఈ మాటలకు తగినట్లు అవసర అచరణలో
కూడ సత్యాన్ని అవలంబించా దనడానికి అశంఖా
కమైన ఉపాహరణలు ఈ విపులమైన గ్రంథంలో
కనబడతాయి.

బాల్యంలో బాహ్య హరిశ్చంద్రుని కథను
నాటక రూపంలో చూశాడు. ఆ నాటకం ఆయనపై
చెరగిపోని ముద్ర వేసింది.

"నిత్యంబు హరిశ్చంద్ర
స్తవ్యవధం బూని గుణనిధిల్ జయపెట్టన్
సత్యంబు వల్కి జను లొ
న్నత్యముఁగనరాదె యని మనంబున
నెంతున్"

ఆ యనముని గతి సత్యముఁ
బాయక తద్దర్శము రీతి కంగి విపత్తుల్
మాయించు బొప్పను నభి
ప్రాయము నన్నావరించె బంధుక మగుచున్

అన్న పద్యాలు ఆ నాటకం ప్రభావం చేత
ఆయనలో ఎటువంటి తేజస్సులు జాగృత హయ్యాయో
తెలుపుతాయి.

బాహిస్థర్ చదువుకోసం బాహు అంగదేశానికి
వెళ్ళేటప్పుడు 'త్ర్యంబకరామ్' హంసం తిన
మని సలహా ఇచ్చాడు. అతని కిచ్చిన సమాధానం
మాంసం తిన నని తల్లి కిచ్చిన బాసను నిజపు
కోజాలన్న బాహు దృఢ నిశ్చయాన్ని తెలియ
జేస్తుంది.

"మీ యువదేశమునకున్
వేయి నతుల్ గాని యిల్లు విడిచెడి వేశన్
మాయమ్మ చెంత నా మిష
మే యెడ భుజియింపవలదు నిచ్చితి బాసన్

అప్పా! నంజుడు నమలన్
తప్పనిదో సీమ కొక్కదండం బిడి నేఁ
జప్పున నింటికిఁ జేరుదు
నొప్పుకొన న్నాటి శతధ ముల్లంఘింపన్"

తరువాత కూడ ఈ విధానానికి అనుగుణం
గానే బాహు ప్రవర్తించాడు. ఒక సంస్కృత
మాంసాహారం పరిధిలోనికి గుడ్డు రావని చెప్పగా
కొన్నాళ్ళు గుడ్డతో కూడిన అహారాన్ని స్వీకరించి

ఆ తరువాత తనచే బాస చేయించిన తల్లి ఆశ్రయ్యాన్ని బట్టి గుడ్డు తూడ మాంసాహారమే అనే స్పృహ కలిగి గుడ్డను త్యజించాడు.

గుడ్డు మాంసాహార పరిధిలోకి రావన్న ఒక వాద మూలం కాబట్టి తాను బాస మీరివట్టు తాడని ఒక విధంగా సమర్థించుకోవడానికి అవకాశం ఉన్నా బాపూ ఆ అవకాశాన్ని ఉపయోగించుకోలేదు.

'నా మున్ను సల్పిన శవధంబునకు నేడు నూతనార్థ వివరణ మొనర్చుట నీటికి విరుద్ధంబు. గ్రుడ్డుకు బలంబు లోనినయని మజ్జనని యలి ప్రాయం బగుట నిత్యంబు, కాన నిబ్బాస యడలి పరమార్థంబు నా మదికి గోచరించిన మఱు నిమగ్నంబు యందములం దిడుట మాని యాహార పరిశీలనమ్మును సైత మజ్జగించితిని...' అనే ఆయన మాటలలో 'సత్యాన్ని పొడవదల' గురించిన ఆయన విశిష్టమైన దృష్టి వ్యక్తమౌతుంది. మాటలకు తమ కనుకూలమైన అర్థాలు చెప్పుకునే అవకాశవాద వద్దతిని ఆత్మవంచన, జగద్యంధన, దైవవంచన అని చూపించాడు' చివరికి 'బాసను' పొందించడం ఎలాగో ఈ విధంగా తేల్చి చెప్పాడు.

"బాస చేసిన మునుజుఁ దబ్బాస నెవ్వఁ దాచరింపఁగఁడెసె నయ్యతని యర్థ మనుసరించుట సంక్లామ్యమైన మార్గ మని వచింతుక ధర్మజ్ఞులైన బుధులు

రెండర్థంబులును వీ
లుండిన దుర్బులుని నడి నొడఁబడఁదగు నీ
రెండు తెఱంగులఁదొఱఁగిన
నిఁడున జెనఁకువలు పాడినెఱి పొడవడఁగున

సత్యమునకుం గొల్చు సల్పువాడు మొదటి మార్గంబుఁ ద్రొక్కుటయ వాంఛించు రాకఁడు

నూతన వ్యాఖ్యానముల కొరకు సూరి జనములం నెన్నఁడు నాదొంప వొల్లఁడు ...

ఇలాంటి విశిష్టదృష్టే రాబద్ వట్టాన్ని ఎదిరించడానికై ప్రాణాలు నిశ్చయకోవాంస్తు కోరికతో మేకపాలు తాగినందుకు బాపూ పరితపించిన ప్రకరణంలో కూడా రుజువౌతుంది.

మాదేరాన్ లో బాపూ అతిపాఠవ్యాధిచే కలిగిన నీరసం నుండి బయట వడదానికి యత్నించాడు. కస్తూరిబాయి, దలాయి (వైద్యుడు) కోరిక మీద తాను చేసిన షీరవశిష్టాగ్ శవభానికి వ్యతిరేకంగా మేకపాలు తాగడానికి సిద్ధ మయ్యాడు.

'సత్యాన్నుకుడిబొంగిని సత్యాగ్రహసంగర ప్రచారం దీక్షన్ మృత్యువును ద్రోయవలె నని సత్యమునకు మచ్చదెచ్చు సాహసమునెన్

అని తాను చేసిన పని మీద తీర్పు చెప్పు ఉన్నాడు.

ఇది దోష మనదానికి గల కారణాన్ని ఈ విధంగా వివరించాడు. '... కాంచిన బాస యందలి శబ్దార్థ భావార్థముల సాదరించుటయే సత్య ప్రతంబు నాఁజను—నిపు డేను భావార్థముం ద్రోసివైచితి—నిది సత్యదా మనశ్శల్కమై నన్నుఁ గాఁజేయ పెట్టుచుండెడిని'

'పాబు' అనే వదానికి ఉన్న అర్థం పరిధిలోకి అన్నీ జతవుతూ పాబు ఎస్తాయి కనుక అన్నీ జంతువుల పాలను లాగడాన్ని విసర్జించి సపుడే ఆపడం భావార్థాన్ని పొందచి సజ్జౌతుంది. ఇదే పాలు తాగని ప్రజ్ఞ చేసినపుడు ఈ విశాలా ర్థాన్ని కాక అపుపాలు, ఒత్తెపాలు అనే పరిమితమైన అర్థాన్ని మాత్రమే బాపూ ఉద్దేశించాడు. తాను

స్వీకరించే వరకు కట్టడాన్ని సూత్రమే పాటించటం జరిగిందని బాపూ కర్నూడ వ్యధ చెందుతున్నాడు.

సత్య ప్రథమ మీద ఉన్న ఇటువంటి దీక్షమైన అభిలాషే ఆయన వ్యాపారాన్ని కూడ సత్య యుత గా చేయాలని ఆశేలా చేసింది.

‘సూత్రము జేరమునకుం

బాపూ వాణిజ్యమూది ప్రదీక్షి తగుంబ జేరునకుంబ చాతడు

పూనికమై సత్యసేవ పొనరువవలయున్,’

ఈ సత్య ప్రథాన్ని పరదేశాల్లో ఇంకా దీక్షతో పొందించాలని తెలిపాడు. ఆ పద్యమిది

పరభూముల వర్తింబెడి

తరుణులు సత్యనిష్ఠ తద్దము వలయున్
బెజులు విముఠాల్ని భారత

నరకుం వినిశ్చయం బొనర్తు గానన్

సత్యం మీద ఈ విధమైన ప్రీతిని ప్రదర్శించడమే కాక సత్య విషయాన్ని అది చూచినో కాదో అని తీర్మానించుకోవడానికి సత్యానికి ఆనుగుణ్యమూ కాదా? అనే దృష్టిని ఉపయోగించాడు.

నేటికల్లా భావించినట్లుగా కొకదానిని వేర్వేరు చేశాడు. ఒకటి అదాయవ్యయాం లెక్కను సక్కుచ్చిగా నిర్వహించాడు. అలా నిర్వహించకపోవడం ఉచితం కావన్న విషయాన్ని ఈ విధంగా దర్శనమిచ్చి “అంశ్యం సమ్రాజ నిర్వృత్తముగా జూరలేదాడు నిర్వృత్తకష్టముగా సత్కర్ము మనరుటరే”

‘సత్య’ మనే పరిధిలోకి సమస్తమైన సుఖజాలను స్వీకరించడం బాపూ తాత్పర్యంగా

ఈ సమజ్జ్వలం ప్రభాన్ని సాధించగా చూసడం ద్వారా తెలుసుకొన్నదను

...ఉత్సాహమెప్పుడు నడిచె

నడక యేకత్వమిచ్చును సరత్తి

కలిగి నాత్మార్థహిన్ముగ్ధుగ్రావురించె

అయితే కానూన్న పాపనియమమ్మ
నందొక పొల్ల వెలసె”

అన్న మాటలో ఈ స్వల్ప ప్రభుత్వం గా తెలిసింది. ఇంత స్పష్టంగా కాకపోయినా మామూలు అనుభవించడంలో బెదిల్చాల్సి ఉన్నది అని చెప్పింది కూడ

‘సర్వ’ మనే దానిని ఒక నియమంగా భావించబడినట్లు పరోక్షంగా తెలుసుకుందర్యం ఒకటి బాపూ మాటలలో తెలుస్తోంది బర్బాన్ నుండి

రైలులో బయలుదేరి కూడా ఇంక చెరిస అరువారు బాపూ మూడవ స్థానంపై దైర్ఘ్యం చేశాడు. ఇతే కన్పూరించాయి స్థానం చేసుకొని ఆ పరిస్థితిలో

సౌకర్యం లేదు. అప్పుడు ఆయనకు పరిచయం కాలు ‘విశ్రీయశ్రేణి’లో స్థూరించాయి స్థానం చేయడానికి తగిన సదుపాయం తగిన స్థానం ఉన్నాడు.

దానికి బాపూ మొదట చూడాలి. ఒకటి ఉన్నాడు. ఆయనకు బాపూని ఉ. ప. గా విడిచివేసి చేతులు. “అంతా బాపూని ఉ. ప. గా తయి కాదు. గయి. ది. కులంబానూ.”

ఈ పుస్తకం నాకు యాదగల యందు యున్నగా కొనుగోలు పూర్తి అయి పోయి నాకుం చెరిసియు. మిగిలి పంపురిం ఉన్న

బులు సర్వము. ఆయనకు సుఖము. జూద మామూలు స్వల్పం. బాపూని ఉ. ప. గా యు. నిషక్తు మోషిరిం దా”

సర్వ భావంలో అనేక అంశాలు ఇంత సరకు తెలియజేయబడనంబా. చదవ చేసాయి.

సత్య ప్రభు: జనమే దైవం. ఎలా? ఎందుకంటే జనం కోటి జనం శాంతిని తెలుపుతున్నాయి.

‘హరి హర్ హర’ ‘హరి హర’
 దినములలో ఈ పాటలు ప్రచురించబడినవి.

పిళ్ళనాడు : వ్యవసాయము

నల్ల చిటిచాడగుడు పసుపు కమ్మెద నెనవో
పసుపురంగు తోడె

సకలవిద్యుత సాగి మేలి బాగు తెచ్చి

కామిని కృష్ణుని పాదములను
అభిషేకించును. అప్పుడు

అనుచు పోతూ ఉన్నప్పుడు ఆ సమయమున

సత్యాన్ని ప్రజలకు చేరువగా ఉంచే మొదటి
 దశగా ఉంది. ద్వితీయ దశగా బాపూ.

४२. ४३. ४४. ४५. ४६.

మొదటి సారి బి.వి.సి.ఆ.క

॥३॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

దంత్రవల్ల సరిపెట్టిపెడు.

[illegible]

నామకమును పొందుకొనిన వారు తమ పేరును
 నామకమును పొందుకొనిన వారు తమ పేరును
 నామకమును పొందుకొనిన వారు తమ పేరును
 నామకమును పొందుకొనిన వారు తమ పేరును

[illegible]

ఈ సమావేశం ఆరంభంలో పెట్టాచనదానికి
గీ. సుబ్బారాజు కూడా కంచో పెట్టినాడు.

[illegible]

ఆయన అహింసాదృష్టిని రోషంగా మార్చి
 పని విషయం ఆ గిరింలో విచారించి ప్రశ్నించి
 చక్కగా సూచించేవారు.

'రాజ ద్వేష్ట' గుణవన
మాజునుజేడ్చి మట్టి నా యాగు దు
ర్యాజంబు బాంపు పోనబాదు
వేణ్ణెల్ల పుట్టియబ్బి కింపని వయ్యెన్

ఏలింకు బాయలైన కారెల్ల ధూర్తు
లగుదురో దోష హంతయు నగునె వారి
దీక్షరుడొకండె బాలు బానిష్ట యెడ
నెలడు దండ్యుడు నిర్దోషి యిడడంగ

కాళికాయానికి వెళ్ళి చారిలో ఒకసారి
బాపూ బలివదానికి సిద్ధపడి ఉన్న ఒక గొట్టె
గుంపును చూశాడు. అప్పుడు హృదయం కలసి
దెరిదింది. ఆ సమీపంలోని ఒక సాధువుకు, ఆయ
నకు సదచిన సంభాషణలో బాపూ
ఆహంసా పరాయణత అర్థమౌతుంది.

ఏ పాప మెఱుంగని యిన్ని గొట్టియల
కుత్తుకల్ తలగుట్ట కూడునా యండి
నతడు హింసాకర్మ మది కృత్య మనుచు
నాడు వాడెవడుండు నని మాటునెప్పె
నటులైన మీర లీ యజ్ఞం కేం
నీతి నెవ్వ రటంచు నో బల్కిచాడ
సిక్కిరాగ్న న యొందె ముతని నించు
ధన్యంబు నితడ తొల్లడనె జటాండు
భగవదారాధన పరతంత్రబద్ధి
ముఖ శిల్పిగా యని యేతెచినాడ
నిది శరణ్యము వర్జ్య మిది నాక జాతి
నెల్ల తావుల నున్నెచు నెచ్చగింతు
నీ మూక గొడవ న కేలా ప్రజాశి
యినికా గొట్టెల మంద కీడనె నతడు"

అంతేకాక

అక్కటా! దిక్కు లే కదాదు చున్న
గొట్టియల నీ మహా పౌరయజ్ఞము

వలనఁబ్బింప నా మఱి మోసనీతి
దెసవయు జిత్తకర్దియు వెండి పయ

నీ క్షాగ్రంపత్రి కీ పవిత్రతకు.
అరచించుడు నంగలాళ్ళు చుండగనె
ఈ బొందిపాత్తు నాకెడల నోయేమొ
అన్న దోరజీలో. అక్రోశించాడు.

ఒక పని మంచిదో కాదో నిర్ధారించు కోవడా
నికి ఈ ఆహంసాదృక్పథ కూడ అయినకు ఉపయుక్త
మైనట్లు ఈ ఉత్పామైక గ్రంథంలో అగుపిస్తుంది

అంగ్లేయులకు యుద్ధంలో సహకరించాలని
ఆయన నిశ్చయించు కున్నాడు. ఆ సందర్భంలో
ఆహంసా దృక్పథంలో మొదట వివేచన చేశాడు.
యుద్ధశస్త్రద్ధులైన వారికి సహకారం చేయడం
ఆహంసావాది అనచితమైన అంశమైనా ఆయనకు
కనిపించిన రెండు కర్తవ్యాలలో ఒకటి మాత్రమే
ఆయనకు సాధ్యమైందిగా తోచింది. యుద్ధాన్ని
అవడం ఒకటి యుద్ధానికి సహాయపడడం ఇంకొకటి.
ఐతే మొదటిది అసాధ్యమని ఆయన గ్రహించాడు.
రెండవదేయి. గర్భాతరంగా కనబడింది. అటు
వంటి పరిస్థితుల్లో తాను యుద్ధంలో సహాయపడ
డానికి రెయించుకొని కారణాన్ని ఈ
క్రింది మాటలు ప్రస్తుత పురుషునియి.
ఈ దొరకింపు జెంచానీడ మునియు దీనిపాత్తు
గంటయు నక్కటయని తలంతునేని హంసాజనకం
బగు నవరంబు సేయంగదని తెగంబడి సెప్పినా
వల్కవమ్మైన తటి పత్కాగ్రహధర్మంబు నధిగ
మించి కాగనధికార్మంబు నెఱపి చెఱసాలెవ్వడకు
బొప్పనొందేసె పెనకువల బాలువదని తత్కౌశ
లంబు నేరం జనుమనకు గయ్యంబు నాపు బల్కి
లేమి తెల్లంబుకొని దోడగుమయ కర్తవ్యమని

ఆ యుద్ధంలోని హింసాకాండ్యం తరకు సోకుతుందన్న విషయం ఆయనకు తెలుసు.

“ఏ నిపురాంగ్గభూమి వసించి తదగ్రవ
 సైఃకారి మత్
 ప్రాణము నేలుచుండ నికపాయ సుఖ స్థితి
 నందు మానసిన్
 గానబటాల మయ్యది జగత్ ప్రళయంబు
 ఘటించి హింసకుం
 దానకమైనవాడు నను దార్శనుడతల్కలు
 వం బహర్కమై

“అగ్నిగోమ ప్రేక్షు హంపీరునెడ వాని
 సుకములందును సేవకుని పట్టి
 గానంతయేని వింకడ మహింసకు లేమి
 నిక్క మక్కడింబు నుక్కడంచి

ప్రజల పీఠలు తలల్ బ్రద్దులుగావించి
 వల్లియలం దోచు బంధిపోకు
 దొంగలకుడు వారికింగడుచ్చమునిలిచి
 వారి మూలబాహుని వారి పుండ్లు

కడుగు మూతకు భేదాబుకల్ల; యగుట
 దురమున చెబ్బిదిన్న జోడుల నవర్య
 కియ్యకోల్ చూపు ననువంటి కేలతప్పఁ
 గదనహింసా సముద్యవత్కంఠంబు”

అహింసాపాదకుడు చేయదగిన విధితత్వ ఈ పద్యంలో అగుపిస్తుంది. ప్రైవేట్ నర్సు హా ఉన్నట్లు కూడ ఇందులో స్పష్టపడుతుంది.

చంపారన్ లో ఆయన చేసిన కార్యకలాపాల మౌలిక లక్షణాన్ని ఈ విధంగా వర్ణింపాడు. చంపారణ్య పరిశీలనంబు రాకహింసా సత్యం ప్రయోగంబు

అంతేకాక హింసాముస్థింలకు బిక్యాన్ని కూర్చే ప్రయత్నాలను ప్రస్తావిస్తూ ఈ విధంగా అన్నాడు. “హింసాముస్థిముం కై కృమంగూర్పు కజి నాయహింస కగ్ని వక్షి తవ్వినిదనియు నిక్కార్కమందీ ప్రయోగములకు వలసినంత యవ కాళముండుననియు నాప్రకాయంక సమ్మితి—నా విశ్వాస మహ్మదేనట్లు బిందు—భగవానుడనుక్షణ రాపిషి నాపాదించుచున్నను నా ప్రయోగ సుల్ల సాగుచున్నయది.

అహింసాదృక్పథంతో తన కార్యకలాపాలను సంస్కరించు కోవడమే కాక ఆయన అహింసా దృక్పథం కేవలం కల్పించుకున్నది కాక ఆయనకే తెలియక ఆయన స్వభావంలోనే అంతర్లీనమై యున్న ఒక అంశమని ఈమహాత్తమ గ్రంథం లో సహజిత మౌతుంది

అసియా కాభాశికారుల ఆగ్రహాలను బాహు కోర్టు కీర్తి వారి బ్రతుకుండు బాగు పెట్టాడు. ఆయనకు కోర్టులో పెరియెం రాకున్నా ఆ అధికారుల ఉద్యోగాలు ఊడిపోయాయి. వారు ‘బోహన్నుబర్గు పురపాలక సంఘ కార్యాలయము’లో ఉద్యోగాల కై ప్రయత్నించి బాహు అంగీకారం లేక పోవడం లో వైఫల్యం పొందారు. వారి మిత్రుడి ద్వారా ఆవదనను తెలుసుకుని ఆయన లానే ఉద్యోగాలు వచ్చేట్లు చేశాడు. ఈ విషయాన్ని తెలియజేసే సమయంలో రచితమైన ఈ వద్యం ప్రైవేషయానిక సాక్షిభూతమై నిలుస్తుంది.

ఎంత యెదిరించినాగట్టుత్వ మెంత చూపి యెంత యెల్లరి చేసిన నేమి నన్ను,
 గ్రోత్తకాఖయునియమ్ము కరిసి మెచ్చె నెటుగ రాజేక నారత్వ మిట్టి దనుచు’

ధర్మనిష్ఠఁడరిక్షింపఁ దలచి వలచి
వచ్చిన యలభ్యయోగమ్ము వలెఁజొసంగె'

అని అన్నాడు.

'ధర్మపీఠ'మనేది ఈ గ్రంథంలో ఉన్నదనడానికి నిదర్శనాలుగా ఇవి ఉపకరిస్తాయి. అంతేకాక కొన్ని ప్రకరణాల శీర్షికలుకూడ ఈ అభిప్రాయాన్ని పాఠకులకు కలిగిస్తాయి. 'ధర్మనిరీక్షణము' 'ధర్మసంకటము' 'ధర్మసందేహము' 'లాలచటము నాధర్మసంకటము అనేవి అటువంటివి.

ఇతే 'ధర్మ' మనే శబ్దం వలు పర్యాయాలు 'మతం' అనే అర్థంలో వాడబడడం ఈ విస్తృతమైన గ్రంథంలో కనిపిస్తుంది. ఉదా :

'అప్పుడు నాశేముక్తికి నంది నంత వట్టు
అజ్ఞుని చూచితి హిందూ మతమ్ము తెలుగు
నితర సిద్ధాంతముల నైత మిందుకంత
చదువఁగందిని ధర్మక్షణివ వెరిగి'

'మాకు మంబము వైష్ణవ ధర్మములోని దయ్య శైవమును నైత మూఢత్వముగాన నీ బ్రాహ్మణమునం దేమ నక్రమంబుం గడంగితి— నది సత్యా హింసలు సాగుచున్న కాలము జానఁ జేసి తేగిన వారి సంసారములు పెక్కు లాశ్రమము నందండె— నందు నానామతంబుల వారు

గలరు. స్వభిర్భారాధన సేయుచుం బరభర్మాదాప
నకుఁ దోడ్పడ వలయునన్న యాత్మమనియిషు
మొకండు కలదు'

'స్వాయ' మనే అర్థంలో కూడా కొన్ని చోట్ల ప్రయుక్తమైంది ఉదా :

తెల్లవార అవటఁ దీర్పరు తొట వా
దాంగిలేయు దోషి నాదరింప
కప్పదర్మదానులై పీర్చు సెప్పుట
వాసఁగ దన్న బుద్ధి పెద్దవాడ'

ఇవి ఈ 'భాషాజీ అశ్మకథ'లో సత్య ధర్మా హింసాపీఠాలున్నాయని తెలిపే విషయాలలో కొన్ని. ఈ సందర్భంలో గురుప్రసాదరావు గారు పలికిన ఈ మాటలు గుర్తించవలసివీ. 'సీతారామ మూర్తిగారి తావ్య ప్రబంధమును సింహావలోకనము జేసినచో నట దయావీరము, ధర్మవీరము. సత్య వీరము త్యాగవీరము అహింసావీరము స్వాతంత్ర్య వీరము. మానవవీరము సాక్షాత్కరించును. దీనిని జుట్టి సీతారామమూర్తిగా రచ్యుతరాక్షస గ్రంథమును ముందుచుకొని కవిత్వ మల్లినారని నా యభిప్రాయము గాదు చారి కావ్యావలిని సమీక్షింపగా నా యెఱుక కందిన సత్యమిది.'

శ్రీ వేదం వేంకట్రాయ శాస్త్రిగారి సాహిత్య జీవితం

—డాక్టర్ ఉదాలి నరసింహశాస్త్రి

అది కళా ప్రపంచము శ్రీ వేదం వేంకట్రాయ శాస్త్రిగారు 1853 డిసెంబరు 21వ తేదిన జన్మించారు. వీరి తండ్రి తాతలు నెల్లూరు జిల్లా కావలి తాలూకా ఇసుకపల్లి సమీపమున మల్లయపాలెం అను గ్రామమును ఆగ్రహారముగా పొంది వేదశాస్త్రములందు నిష్ణాతులైన వేదంబారు అను పేరువ నామధేయమును బడసినారు. వీరి తండ్రి గారు వెంకటరమణ శాస్త్రి గారు మద్రాస్, కాకినాడ, విశాఖపట్టణం ప్రాంతాలలోని పాఠశాలలో బాషా పండితులుగా, ప్రధానోపాధ్యాయులుగా పని జేశారు. శాస్త్రి గారు ఏ గురువు వద్దను విద్యాభ్యాసం చెయలేదు. తండ్రిగారి వద్ద నేర్చుకుంటే చిత్రపాండిత్యమే. బండార్కూర్ సంస్కృత గ్రంథాలు చదివి స్వయంగా సంస్కృతంలో శ్లాసం సంపాదించారు. అంతర, వ్యాకరణ గ్రంథాలు చదివి లక్షణశ్లాసం జీర్ణించుకున్నారు. తెలుగులో బాగు చదివిన మొదటి గ్రంథం చును చరిత్ర చాన్సి కూలంకషంగా చదివి కవీత్వం అంటే ఏమిటో తెలుసుకున్నారు. తరువాత కవిత్వం భారతం. కొన్ని ప్రబంధాలు చదివి గ్రంథ రచన చెయబానాను. తండ్రి గారు ఉద్యోగరీత్యా గోవాలో విశాఖపట్టణం జిల్లాలో స్థిరపడటం వల్ల శాస్త్రి గారి బాల్య జీవితం

అక్కడే జరిగింది. 1869లో మెట్రిక్యులేషన్, 1875లో ఎఫ్. ఎ ఎం.ఎల్లో ఉత్తీర్ణులయ్యారు. శాస్త్రి గారు కూడా తొంతకాలం ఆ ప్రాంతంలో వెలన్కూ గుమాస్తా గాను, ప్రధానోపాధ్యాయులుగాను పనిజేశారు. విద్యార్థిదశలో ఆశురచందా మారుటలు. విద్యార్థులకు వారంపే సంచాపన్నం. శాస్త్రిగారికి 17 సంవత్సరములకు వివాహ మయినది తవవార వారు బి.ఎ. చదవడానికి మద్రాసు వెళ్ళారు. కాని బి.ఎ. పూర్తి చేయలేదు. మద్రాసులో అంగవర్ణాకులర్ స్కూలులో ప్రధానోపాధ్యాయులుగా పనిజేశారు. 1886లో వారికి మమారుడు జన్మించాడు. ఆ సంవత్సరం వారు మద్రాసు క్రిస్టియన్ విశాలలో సంస్కృత పాఠ్యాయులుగా జేరారు. 25 సంవత్సరములు ఈ విద్యారంగంలో పనిజేశారు.

నామరేఖలు పూర్తిగా బ్రిటిష్ ప్రభుత్వ పరిపాలనలో వుండేవి. పాశ్చాత్య నాగరికతా ప్రభావం వల్ల వేద, భావలలో పూర్తిగా మార్పు ఏర్పడింది. మన సంస్కృతి, సంస్కృతములను అభ్యసించేవారు. గానీ, బోధించే పండితులుగానీ లేదు. సంస్కృత గ్రంథాలకు చీకలు కూడా లేవు, అదీగాక మన సంస్కృతం జర్మన్, ఇంగ్లండు

లెక్చరర్. వేద సంస్కృత పాఠశాల నెల్లూరు.

[illegible][illegible][illegible]

పాదు తమ ప్రాంతానికి ప్రాంతానికి
జోడిమీద ముద్రాపరచును చుట్టూను నె
కొల్పారు ఒందు ముద్రాప వద్దకులలో అంగ
వద్దకు నమించించుమా పదముల పరిమితు
కామాయి, సమీకరింపు పుంపులలో
ప్రతిక మాపేవారు, ఒక పండితుడు ముద్రా
యం పైజి తిరిగి లోకీక వ్యాపా
తెకుంగుల గొప్ప పేరుయ్యు. సర్వే పుట్టుక
రామలింగరెడ్డి గారు పైజి పుట్ట వారు పుగో
వెంకట రంగయ్య గారు, పైజి పుట్ట వారు
గారు మొదలగువారు తరి విష్ణువసుండు సంపు
సంపాదన పుష్పయము పేరే. పం. గారు,
భాషాకల్యాణ పుష్పయము గిడుగు పంపు
గారిని పుష్పయ్య నీలవేదయము రాత్రి. 1914
జర్మనీ లోక పేరుదర్ ము పాను గొప్ప
పేరుగా ముద్రాపన గదా పరాధి పోయింది. పుష్ప
రాత్రిగారు తన ప్రెస్సుతో సహా పుష్పయ
నెల్లూరుకు మార్చినారు. 1915లో సంపు
ఉద్యోగ కారణముగా పురం ముద్రానుతో సర్

చావ్చాయి. ప్రతాపరుద్రునిలో వైద్యుడు
 "నేను కంఠ పొను ఏడుకున్నావో, ప్రజ్ఞాకౌంటే
 వదలను" అని శిష్యుడు చెప్పించే వాక్యం శాస్త్రి
 గారు విశాఖ పట్నంలో నివసించే రోజులలో
 పొదుగించి శుభమాని తన వాద్యము అదే మాటతో
 చెప్పించేవాడట. విశాఖ పట్నంలో ఘనమదా అనే
 వాహ్యుడు కుటుంబ ముండేది. వారు ఓడ నృపాలు
 లు. దానిని ప్రతాపరుద్రుడు చక్రధారంకంలో
 వాడారు. పతావరుద్రుడులోని పేరిగాడు శాస్త్రి
 గారి ఉద్యోగ భర్త్యులో చోడవం నూరులో
 ఓక బంట్రోతు. వానిని ఆ రోజులలో శాస్త్రిగారు
 బెత్తంలో కాస్తీ చేసారు. నాటకంలో చాకలికి ఆ
 పేరే పెట్టి బాకీ చిరస్థాయిత్వం కూర్చారు.
 గురజాడలో గిజిళం. పాటుంటి వారిలో జంభూ
 శాస్త్రి, వేదం వారి పేరిగాడు. యుగంధరుడు
 అంద్ర రిడయితలు తమ ప్రతిభ వే స్వస్థించు
 కొన్న వాతలు. ఈ నాటకంలో వదన పాటలు
 శాస్త్రిగారి జానపద వాఙ్మయకారితో నిర్వహించు.
 ఈ నాటకంలో వరుణాపాదీయ తెలుగు సుభాషణ
 దొరటి శాస్త్రిగారి హాస్య చనాల్లెలతో నిర్వహించు.
 ॥కత్తా సావి పీకీ కోరి ఎక్కా చిన్నీసక్తా బూడే
 ఘోసోగటావ్ రేబో స్మిన్ ॥ అనేది జదా. వా
 బొబ్బిలియ్యర్ నాటం చార్మిలిక. గుంటురమైనది.
 ఇండు యుద్ధ వీరం చలాకత్తనరు కొన్నది.
 అందరి బొబ్బిలి వీరులు మీ శ్రీల చూపిన శ్రావ్య
 సాహసం, మానావిరూపాని చివేళ చల్లెడల
 కూడా కాగ నన్ను చేశాడు. బొబ్బిలి కర్నూ
 పాపాశాయని ప్రామవ్యం కలది. ఇండు
 వెంగళరావు పెట్టి కథను పిస్తానని 10వ
 అంకాన్ని కల్పించి మంగళాంతము చేయట
 శాస్త్రిగారి అభిప్రాయము నివసించే బొబ్బిలి
 లో బెమ్మలిగా ప్రవర్తించిన పాపాశాయని తీరు
 ప్రశంసనీయం. ఉషాపతిజంతురీ బాణాసుర గర్వ

శంకం ప్రభావం శిష్యులకు కేంద్ర బిట్టి
 ఉషాపతిజంతురీ ప్రభావం చివరమంది. భాగవం
 నాదవల్లంతుని కొన్ని కథాంతములు
 గ్రహించి శాస్త్రిగారు కల్పించిన నాటకమిది.
 తల్లియంకంలోని అందరి చంద్ర మలయా
 ది. ఉషాపతిజంతురీ ప్రవర్తించినములై
 యున్నది. ఇందలి చిత్రరేఖ అద్భుతమైన వృత్తాం
 తము. కరేణుకాగంధీరవేడు. జనయ వృత్తాంత
 ము కథావచనముతో పరిపూర్ణములు. ఈ
 నాటకంలోని అంకాలు కూడా అంగ సంద్ర
 దాయకు గుణముగా విభాగం చేయబడినవి. వీరి
 నాటకాలు పరిశీలిస్తే వారు ప్రవేశ పెట్టిన పాత్రో
 చిత భావాలని ప్రతిభావైభవముల అవగతమవుతవి.
 సంస్కృత నాటకాల్లో భరతముని ప్రకారం
 ఉత్తమ పాత్రలకు సంస్కృతం; నీచ పాత్రలకు
 పాకృతం వాడుట. కాని తెనుగు నాటకంలో
 అది కుదరకం దుడు. దానికి శాస్త్రిగారు కొత్త
 మార్గం నినిపెట్టారు. ఉత్తమపాత్రలకు గ్రాంథిక
 అంధ్రమును శ్రీప్రాధానం చేత వ్యవహరిస్తామ్యం
 వల్లించారు ఈ పాత్రలకు బాషతో సరసత్యాన్ని
 చమకృతించి వర్ణనా మాపారు. తనానంకంలో
 అంగభాషా ప్రయోగాలనెల్ల తమ నాటకాలలో
 ఉర్దూ భాషా ప్రయోగాలు అభ్యర్థ్య హాస్యాన్ని కల్గిం
 చాయి. శాస్త్రిగారు కేవలం నాటకమును రచిం
 చుచే కాక సంస్కృతం మీద ప్రవృత్తివ జేసేవారు.
 నాటకల్యాదు అంధ్ర భాషాభివృద్ధి సహజం ఈ
 కార్యాన్ని జేపట్టించి, చొర స్వామి నని పిలువబడు
 కందాడై శ్రీనివాసంగారు నేలూరు తరువెంగళా
 బారులు గారు. పరగుచిపాటి వెంకటాచలంతులు
 వారి సోదరులు శాస్త్రి గారి కమ్మలై ప్రతాప,
 ఉష, శాకుంతలం. నాటకాదులు శాస్త్రి గారి
 సంభాషణత్వం క్రింద నిర్వహించు ఇచ్చుచుండేవారు

చారు పీఠికలో శ్రీనాథుని అనువాదవైఖ్యపైన్ని సోదాహరణగా వర్ణించడానికి మూలానికి మెరుగులు పెట్టడం చూపున భావ పదవిశ్వాసాలను కను వ్యాఖ్యానంలో విశ్లేషించారు. శాస్త్ర గాఢి అమో భాషాపాండిత్యానికి, శాస్త్ర వైరుష్యానికి ఇం గీటురాయి ఇందు చారు విశదమునకు అక్కడే నిమంటు ప్రమాణం, అక్కడే వ్యాకరణ సూత్ర ప్రమాణము శాస్త్ర ప్రమాణము, అలంకార చాళి విశేషాల వివరిస్తూ వున్నారు. తైవార శబ్దమును వివరిస్తూ ఈ శబ్దము తమిళ కర్ణాటకముల నుండి వచ్చినదని వివరిస్తూ దీనికి సోత్రము అని అర్థము వివరించారు. తైవారధర, తైవారి, తైవారిక అనే పదాలు తమిళ. కర్ణాట భాషలలో ఒక పదమును అవలంబించుచు వారు అను అర్థముతో వివరించారు. చారనరతైవార అనే పదం కర్ణాటక భారత ప్రయోగముని విశదం చేశారు. మరారీ. పారకీక నిమంటులలో దీని అర్థం ఒక పక్షము లేక ప్రతి క్రియ అనే అర్థముతో వున్నట్లు తెలుపుతూ ఈ పదం దేశ్యంగా సంస్కృతంతో చేరివుండవచ్చునని అభిప్రాయపడ్డారు. అముక్తమాల్యదలో త్రావిడ జాతీయ పదాల వైఖ్యపైన్ని సప్రమాణంగా విశదం చేశారు. ఇందలి విశిష్టా ద్వైతంలోని సాఖ్య, అద్వైత, మీమాంసక, వైశిష్టిక, బౌద్ధ, చార్వాక సిద్ధాంతాలను స్మృతి పురాణ ధర్మ శాస్త్రముల నుండి సప్రమాణంగా విశదం చేశారు.

ఒక మేమనందేశమునకు పదప్రయోజనిక వ్యాఖ్య బ్రాహ్మరంజిట్టి బొంబాయి. మద్రాసు ప్రతులను తెప్పించి చాటిలోని పాత బేదాలను వరిశీ లించి ఆ రచనకంటే విశదమైన ప్రతిని తయారు చేసి వ్యాఖ్యనము వ్రాయుటలో మల్లినాధుడు వ్యాఖ్య చేయనటువంటి ఉత్తరమేమల్లోకాలను కొన్నింటిని శాస్త్ర గారు స్వయంగా వ్యాఖ్యానం చేశాడు. రూపజ్యోతి అనే శ్లోకానికి వ్యాఖ్య

వ్రాస్తూ చేతులు చేయదగిన పనిని అచేయదు న మేముని చేత చేయించదమేమిటనే ప్రశ్నకు సమాధానంగా వున్న ఈ శ్లోకానికి చక్కని వివరణ ఇచ్చారు.

7. గ్రామ్య భాషా నిరసనము

శాస్త్ర గారు జీవించినంత కాలం గ్రామ్య భాషాన్ని విడిచివేయలేదు. దానికి నిర్ణీతమైన వ్యవస్థ లేదని వారి నిర్ధారం. గ్రాంథిక ఆంధ్రభాష లోనే కావ్యం వుండేదని వారి అభిప్రాయం. బాలకృష్ణవరంగా గ్రామ్యాన్ని వాడవలయుననుచు వారి పాత్రోచిత భాషా నిర్ధారం. దీని మీద గ్రామ్యదేశ నిరసనము. గ్రామ్యభాషా ప్రయోగ నిబంధనము అనే గ్రంథాల రెండు వ్రాశారు. గ్రామ్యాన్ని విశ్వవిద్యాలయానికి చాళి అడ్డు కొన్నారు. నాటకంతో పాత్రోచిత గ్రామ్యం వాడవచ్చునన్నారు. తమ నాటకాలలో వివిధముల యిన గ్రామాలు వాడారు. వ్యావహారిక భాషా వాదాన్ని అంగీకరించలేదు. 'అనియమాత్ గ్రామ్యం హియ త్య సత్రంశః' అను ప్రమాణమును బట్టి గ్రామ్యమును గ్రంథములలో ప్రయోగించ లేదు. 'లోకానుష్ఠానకరణం' అను భరతముని సిద్ధాంతం ప్రకారం పాత్రోచిత భాషా ప్రయోగం చేయాలన్నారు. ఆ రోజులలో ఈ భాషపై సూర్యారోకము. శశిలేఖ, ఆంధ్రభాషా సంక్షిప్త, చాగ్గల్లి మున్నగు పత్రికలు విమర్శించేవాయి, కవి పండిత సంఘాలు దుమారాలు లేపాయి, శాస్త్ర గారుని గ్రామ్యశాస్త్రంగా నిరసించారు. కాని క్రమంగా శాస్త్రగాఢి నిర్ధారితమే అందరికీ శిరో ధార్యమైనది.

8. పాత పరిష్కారము

తన నాటికి ముద్రితములైన సంస్కృతాంధ్ర గ్రంథములు పెక్కు ఆపహరణావృత్తులై యుండగా వానిలో కొన్నింటిని పరియ్య పాతము లలో చక్కగా ముద్రించిరి. సంస్కృత పంచ తంత్రము, ఆంధ్ర జ్ఞాన వాసిష్ట రామాయణము, విన్నకోట పెద్దర కావ్యాలంకార చూడామణి, శంభుదాసుని సంగరధర చరిత్ర, తిమ్మన పారిజాతాపహరణము ముఖ్యములైనవి. తాళ పత్రములు, వ్రాత ప్రతులు పరిశీలించి పాత పరిష్కారము చేయుటలో వారికి వారే సాధి. వారు విమర్శించిన గ్రంథాలు గానీ, వ్యాఖ్యానం చేసిన ప్రబంధాలు గానీ అనువదించిన కావ్యాలు గానీ పాతపరిష్కారము చేసిదే చేసేకవారు గాదు. వారి వ్యాఖ్యాన పరిశీలనకు పాత పరిష్కారమే తీవ్రనాడి. శ్రీ కట్టమంచి రామలింగారెడ్డి గారు శాస్త్రిగారి సాహిత్యపు విలువను ఇలా విశ్లేషించారు—‘సాహి

త్యరంగంలో వేదం వెంకటాచార్యశాస్త్రి పైకి ఎగిరి అందుకొని ఎత్తుగాని, క్రిందికి దూకి తాకని తోతుగాని లేదు’. ఇది అక్షరాం నిజం.

ఇలా వివిధ సాహిత్య ప్రక్రియలను విశదం చేస్తూ వారు నెల్లూరులో వుండే రోజుల్లో ఒక సాహిత్య పాఠశాల తమ ఇంటిలో వరండాలో సాయంత్రం సమయమున ఏర్పాటుచేసి ఎందు రామదాసయ్యగారికి, తై నా సు బహ్మణశాస్త్రి గారికి, ఓరుంటి వెంకటకృష్ణయ్య, వెంకటేశ్వ ర్లకు కావ్యవాదీర లలంకార ప్రవచనం చేసేవారు.

వాగ్దేవి పరివస్యయే తన జీవిత పరమార్థమని భావించి అప్రతిమాన సాహిత్య పాటవం చేత ఆంధ్రదేశమున కఖండ జ్ఞాన జ్యోతులను చిర జిమ్మిన యుగపురుషునికీ నాహిత్యలొకం ఋణ పడియున్నది.

భాషా పోరాటంలో తాతాజీ

— ఆచార్య ఎ.వి. సాయిప్రసాద్

భాషాపోరాటానికి ఆద్యుడు ఆదికాలంలో నన్నయ. 19వ శతాబ్దంలో గట్టి ప్రశాదివేసిన వ్యక్తి కాకాచారి. కథలతో పాటు, ఆరాసున్నారము, శరట రేపం వైన యుద్ధము ప్రకటించి ఆనాటి పండితుల తీవ్ర విమర్శకు గురైన చార్లెసు ఫిలిప్స్ వ్రాసు. (1798-1884). కాకాజీ బీష్మిచార్మడిలాగా పోరాటాన్ని మహాభాషాసంగ్రాహాన్ని నిడివిన ప్రచారము నన్నయ వైశాద్యుడు కాదుకాని 1937 నుండి జనవాణి సంకలనంతో పాటు మహాభాషా సంగ్రహానికి సేవాధిపతిగా నిలచి సంవత్సరం సుదానం చేసిన 'కళం నీపాయి'.

మనలోని పండితులు వొప్పుకున్నా, వొప్పు కోరిపోయినా ఈస్టెబ్లిష్మెంట్ కంపెనీపాసిన తారణంగానే వ్యావహారిక భాషకు గుర్తింపు వచ్చింది ఆ రోజులలో వచ్చిన అనువాదాలలో మనకు స్పష్టంగా కనిపించే వాడుక భాష ఇంకా మనకు నిదర్శనం. గిడుగు రామ్మూర్తి పాతలుగారి 'గద్యచింతామణిలో' యివ్వబడిన ఈ ఉదాహరణలను గమనించండి.

ఆయన మితాహరి. తరచుగా ఉపవాసంచేసేవాడు. సాధారణమైన బట్టలు కట్టుకునేవాడు. దాడి చుట్టుకోవడంలో ఒక కొంగును పిట్టమీనుగా జార విడిచేవాడు. [మహమ్మదుపరిశ్రుతి-1856 గ.చి 245]

తల్లి గర్భిణి అయివున్నట్టుచేత ప్రసవమయ్యేదాకా ఆగి కలిగిన సంతానం మొగదో, ఆకడో కను కున్నది అవయవనే (ఆస్తి) పంతుకోడలినకడ (వ్యవహార దర్పణం-1851 గ. చి. 291).

శ్రీ పురుషులు ఒకరితోనొకరు మూలాలు నట్టి సులభముగా ఒకటయేలాగున సంక్షేపముగా జాతీయరసముతో ఈ గ్రంథమును సేయ నిశ్చయించడ మైంది. కాకా తల్లవల్లి వీరభద్రరావు పుస్తకంనుండే పై మూలలు ఎర్రపత్రి పుల్లికాడ్తు నుడు చాచుదర్శేమ కథలు (1856) పుస్తకంలో ఆరోజేరాకాదు. పచ్చియప్ప కళాకారి వారు 'సూరి' బిరుదుతో సత్కరించిన చిన్నయ్యగారు బాల వ్యాకరణం (1858) రాయవాణికి ముందున్న పరిస్థితి మనకర్థమవుతుంది. నిజం చెప్పాలంటే చిన్నయసూరిగారు తెలుగు భారీ పాణిని. జీవనది లాంటి తెలుగు భాషకు 'బాలవ్యాకరణం' అనే ఆన కట్టను కట్టి నడి ప్రవాహానికి అవరోధం కల్పించిన వ్యక్తి. కుంభిణి వాడే ఆరడుగుల లోతు గోయిలో పాలిపెట్టబడిన గాంధిక వాదాన్ని బయటికి లాగిన వ్యక్తి మన చిన్నయ సూరిగారు.

చిన్నయ సూరిగారి అనకట్ట చిన్నాణం శూరి అయి సాహితీ క్షేత్రంలో సాగుచేసి గాను సీక్కు

వర్తమానానికి పరిశ్రమై సువర్ణరూపకాలం
 బట్టించి. ఈ మర్కటాలో వచ్చిన రచనలు వ్యవ
 హారికంలో వున్నాయి వ్యవహారిక భాష బాగా
 అందరికీ అవదిన ఈరోజుల్లో కూడా అంత
 చక్కటి వ్యవహారిక భాష మనకు అగవడదు.
 ఇప్పట్లో ఆధును స్వారము లేకుండానే సాధారణ
 మైన భాషయందు వాడుక చెయ్యి బదులున్నది. .
 గనుక గ్రామ్య వధులు బాలమట్టుకు సరస
 మయిన వాళ్ళి రచనలో సంగీకరించి తగినవిగా
 నేను సంకలనమున్నాను ప్రాజనూచిని- స్వామినేని
 మిద్దు సరిసింహనానుడు -1862 గ.చి. రామ
 మూర్తి వంతులు -1935. పుట 185)

పురుషార్థప్రదాయని (1872 బందరు
 నుండి వెలువడిన పత్రిక) సంపాదకీయాన్ని
 చర్చిస్తూ డా॥ అక్కిరాజు రమావతిరావు -తెలంగా
 లో నుండిమైన వచన తెలితో ప్రపంచ ఎత్తైన
 విషయాన్ని వెలువడ వలసిన అవశ్యకతను
 నొక్కి చూడడం ఆరంభించుటయ్యారు వారే,
 తిరుమలరావు (ఇక్కాలో న్యాయ సంబంధమైన
 కోర్టు మునిష్ట్ర్ పీవీ కౌన్సిల్ తీర్పులను వదిలి
 నిర్మలకరించారని రాస్తూ తీర్పుం సంగ్రహం
 మూడు మాటలో ఆయన వాదన చూటలను యిలా
 వుహరించారు. దీన్ని వాడుక భాషలో
 నుండిమైన తెలంగా భాషలో నిర్దేశించి యున్నాను
 (1872)

ఇంతేదుకు స్వయాన చిన్నయసూరి గారు
 3.11.1842న వచ్చున తరంగిణి పత్రికకు
 రాసి లేఖలో వ్యావహారిక పదాలను వివిధ
 వాచారంటున్నార
 వి. లక్ష్మీణరెడ్డిగారు

మహారాజశ్రీ వర్తమాన తరంగణి ఎడిటరు
 గారి సముఖమునకు ఈ యక్షగున వ్రాసుతున్న

పద్యంబు ఉడు వత్తిర. ప్రభుఃము చేసి నా
 అశీష్ట మీదేర్తుని తను ముమును స్రాగించెను

ఓమ వి.ప. : ధేయదగు

చి॥నూ॥

'వ్రాసుకున్న' ప్రయోగం గొప్పనాల్లం - ఎడిటర్నాగు.
 శ్రీ.వి లక్ష్మణరెడ్డి. అంతేకాకుండా వర్తమాన తరం
 గిణి ఎడిటరు. సముఖమునకు ఈ యక్షగున నా అభి
 వ్యంబులాంటి ప్రయోగం కన్పిస్తాయి అని
 అంటున్నాడు.

చిన్నయసూరిగారి బాహ్యచరిత్రం. నిర్ది
 తరంగిణి (1853) హిందూసర్వ శాస్త్రసంగ్రహం
 (1858) లాంటి ప్రథమంబు చూచా చూపహాస
 భాషావిద్యయం కందుకూరి పీఠేటింగం. గుంజాద
 అప్పారావు, కందువరకు నాగారెడ్డి, ప్రతాప
 రుద్రదేవిం నాటకాలలో పాత్రలేరిరి భాష పేరు
 వ్యావహారికం లేదా గ్రామ్యం వాదిన పేరు వెంకట
 రాయశాస్త్రి గార్ల భాషాసేవలల్ల ఉద్దేశం ఉంది ది.
 గురజాడతమ నాటకం 'కన్యాశుల్కం' కు చెడ.
 సంస్కరణకు పీఠి రాస్తూ శ్రీ వెంకటాద్రి ఎడిటరు
 రత్నం గారి వసుంధర ముచ్చిస్తూ ఉంది రత్న
 రాయశాస్త్రిగారిని గురించి యిలా.

The credit of deliberately introducing
 the vernacular in to Telugu drama in
 keeping with Sanskrit Tradition belongs
 to my friend V. Venkataraya saestri.
 ఇంతవరకు వివాదదుకులు లేకుండా పేరు
 భాషాసాహిత్యాల ముందుకు పోసాగాయి. 1813
 లో బ్రిటిష్ పార్లమెంట్ చర్చి విషయీ సానైటి
 స్థాపనకు సంబంధించిన చర్చయం తీసుకుంది. అంతే
 కాదు దేశ భాషలలో విద్యాబోధన ఆరంభించుకూడా
 సంకల్పించింది.అమేరకుబార్బర అక్టునుపాస్ చేసింది

వెంటనే సెయింట్ వార్మికోటలో ఒక కళాశాలను
స్థాపించడం పట్టణమునాటికి తెలిసింది. వెంకటాచార్యులు
యజ్ఞశ్లోకాని అధ్యాపకులుగా నీయమిందం
వరుసగా జరిగాయి. దానితోతెలుగువిద్యార్థులకు విశేష
సాహిత్యంతో పరిచయం వచ్చడమిది. ఒక మహా
దవకాళం కలిగింది. 1820లో ఉపయుక్త
గ్రంథకరణ దేశభాషా సభ ఏర్పడి తెలుగులో
అప్పటికి పెద్దతోటూ ఉన్న పదంచనకు పాఠ్య
గ్రంథ సర్వాధానికీ నడుం కట్టింది. ఆరోజుల్లో
అందుబాటులోనున్న పాఠ్యగ్రంథాలు గురుమూర్తి
కాశ్మీరీ విశ్రాంతిని కథలు (1819) పంచ
తంత్ర కథలు (1834) ఏనుగుల వీరాస్వామి,
కాశ్యోత్ర చరిత్ర (1838) మామిడి వెంకయ్య
గారి అంధదీపి (ప్రచురణ 1848) బ్రౌన్
టైటిల్ అనువాదం, ఆర్థర్ బ్రౌన్ యొక్క జం
మొదలైనవి. ఆర్థర్ బ్రౌన్, మెరిజిలాంబీదార్
తెలుగు నేర్పుకోసం వర్ణన తెలుగు భాషకు ఎంతో
మేలు జరిగింది. భాషా ఉద్యమానికి వీరంగా ఒక
వైతే ఈ దాసు వచ్చిందన్న కళాకారుల మేటి ప్రిన్సి
పాల్ కె ఎ. యేర్వో ఒకయెత్తు ఆ రోజుల్లో
తెలుగు భాష రెండు మూడు వృక్షంగా వండుకు
ననిపించి కావ్యభివృద్ధి వ్యవహారంలో ఉన్న
భాషాకారులందరూ చూరిన అవకాశం వచ్చింది.
భాషాభివృద్ధి కైంసన జీవితానికి ఎందుకూ సు
పాదం లేనిది వారు భావించారు. ఈ క్షేత్రములో
సె. పి. వాసుదేవయ్య అభివృద్ధి పులా
వారు In Telugu the dialect used in
ordinary conversation differ so much
from that used in grammatically written
books. For the same reason a forei-
gner may be able to read and under-
stand a Telugu book, but at the
sametime may be Unable to converse

with the Indians or Understand what
they say to him.

1906లో ఏట్టుదొరగారు విశాఖ, గంజాం
జిల్లాల్లో ఇన్ స్పెక్టర్ ఆఫ్ స్కూల్స్ గా నియమించ
బడ్డారు. ఆయన కొన్ని యిబ్బందులకు గురికావడం
జరిగింది. అవిషయంగా విశాఖపట్టణంలోని మిసెస్
ఎ. వి. శున్ కాశీజి ప్రిన్సిపాలు శ్రీ. పి. జి. శ్రీనివాసయ్యం
గారు చూసి కఠినంగా చూసి ఆయన తెలుగు
భాషకు సంబంధించిన కొన్ని విషయాలు తెలుసు
కుందామనుకున్నారు. అసలువారికి వచ్చిన కష్టం ఇది.

When I entered the miserable hovels,
as they often were, in which children
of the outcastes were permitted to
take their first steps to learning and
observed the Fitiabe waste of time
taken to teach them literary forms of
words even for simple processes as
counting annas that they did not
possess. I could see no reason for
teaching them a language they would
never hear from men of the higher
castes, literate or illiterate, was it
possible. I asked to find a cultivated
current Telugu for their instruction

ఏట్టుదొరగారి ప్రశ్న భాషాభివృద్ధికి
కొత్తదీపిని నిచ్చింది. ఈ ప్రశ్న కారణంగా
నాగుడు వ్యక్తులు J A యెట్రో P T శ్రీనివాస
అయ్యంగారు, గురజాడ ఆపారాధ్ర, గిడుగు
రామ్మూర్తి వంతులు—వొకటికొకరు దగ్గరయ్యారు.
సాహిత్యంలో గ్రాంధీకం పేరుతో జరుగుతున్న
ఆరాచకాలాన్ని పై కారణ మిరియాల నూరేలా

చేసింది. వీరి యికలో వణిచడం ప్రారంభమైంది.

గ్రాంథిక వాదం ఎకోవంత్ పై నిజగురిని చూపుచున్నట్లుగా వర్ణించి వాస్తవం ప్రకటించేవారు, ఇంకేముంది రెండు వర్గాలవారు తమతమ అప్రారంభ వయోగించడం ప్రారంభించారు. 1899 నాటికే సుదీర్ఘగా వదకొందు వాటాలో పాత్రికేయి రాష్ట్ర వాదం జరిగింది. ఈ విషయంగా 1898 నవంబరులో బ్రహ్మసంఘం వద్ద వచ్చినట్లు చర్చ జరిగింది గ్రామ్య పదాంశాన్ని శేషిస్తూ స్వయంతులు వచ్చాది సుఖాచార్యుడు. చర్చించు కృష్ణమూర్తియలు నాగపూడి విష్ణుసావయ్య జక్కాదుల వద్ద గించారు. పూర్వ నాగపూర్తిని గురించి వెంకటాచలం గురించి పాత్రికేయి వాదించగా వాదించారు. మొదటి వాదంలో బలం తక్కువుగా వచ్చినట్లు వాదించుట చెల్లలేదు. ఇది యలా వుండగా ఇంకో పైపు. శ్రీ లక్ష్మి వంటి వుత్తం గారిని శ్రీవేదం వే.కల్యాణశాస్త్రి విమర్శించుట వారిని గిడుగువారు విమర్శించడం జరిగింది దాంతో వ్యావహారికం జరిగి వుండుంది. గిడుగు గారూ, అప్పారావుగారూ, ఆ రోజుల్లో మహానుభవ్యుని అయిన సెనెట్లో వుండేవారు. వారికి విశాఖ, గుజాం జిల్లాబద్ధాధికారి జే.ఎ. యెన్రో ప్రోత్సాహం, విశాఖ ఎ.వి.ఎస్. వంటి ప్రిన్సిపాలు చేయూత వున్నాయి కాబట్టి ఆనాటి ప్రభుత్వాధిపత్యం గాని వాస్తవం గాని వాస్తవంగా

వ్యావహారికంలో సాగిన చర్చలను పాత్య గుండా అనుభవమవుతున్న ర్థమిం దీనివంటి ప్రభుత్వ ప్రభుత్వ జాగ్రత్త అయింది. 20-9-1912 నాటి జి. ఓ. హమ్, ఎస్. నం. 3098 వె.ఎ.వే. పేజీ లక్ష్మి వంటివారు గారి పుస్తకమును సూట్ల వైసల్ విద్యార్థులకు ఉపవాచకంగా నిశ్చయించారు దాంతో సామీక వాదలు ఆకాశం పడి తమ నెల్లి నడంత వాదపడ్డారు తమ కత్తులను విడుదలచేదారు. ప్రభుత్వం ద్వారా న జయ. రి రామయ్య. గారి అధ్యక్షంలో ఈ వర్గ వారు తమ పోరాటాన్ని ఉధృతంచేశారు ఈ విషయం శ్రీ. బి. హెచ్. కృష్ణమూర్తిగారు బలా రాస్తున్నారు

On their (M. S. Jayanthi Ramiah, and Others) representation the government appointed two of the members of the parikat on the text book committee. The classicists scored their first round of victory when the government yielded their pressure వాదించి వారు సైతం వ్యావహారిక, బాషను ముదాముత్తనదవతా. జే.ఎ. వు.నానావం జరిగింది ప్రభుత్వ పర్యేలా ప్రకారం గ్రాంథిక వారు కొంత విజయం పొందిన మాట నిజమే దాంతో గిడుగు గురజాడ వారు తమ పోరాటాన్ని ఇంకా తీవ్రతరం చేశారు. ఈ వర్గం వాస్తవిక ప్రభుత్వ. Madras University Composition Committee వ్యాపి చేసింది. ఇక్కడ కొంత గూడుపురా జరిగింది. ప్రభుత్వ సంఖ్య తక్కువుగా వున్నదని గ్రాంథిక వాదులు

రాయలసీమ వారిని కలవకపడ్డారు. దాంతో
 ప్రాసువారి వైపు మొగ్గింది. committee అయ్యే
 వున్న ప్రోఫెసర్ కిలా.వి కళాపాఠశాల యీ
 మాటల్లో కబిడి గిట్టయాన్నే తెలిపిపోయారు.
 The syndicate felt that literary dialect
 in each of the principal Dravidian
 language had diverged too far from
 colloquial speech and thought it desirable
 to bring them closer together by fix-
 ing, as possible a standard of collo-
 quiality. ఈ గొడ్డలి పెట్టును వ్యావ
 హారిక వాడుకలు సహించారు. కాంక్రమీణ
 గ్రంథ వాడుకలు సైతం తమ పట్టు వదులుకున్నారు.
 1919 ప్రాంతంలో కంఠమూరి పీఠేశ్వరంగంగారు
 మతం మార్చుకొని కృష్ణవరసానికి కయ్యాడి.
 వారు వరసాను శ్యావహరి వాడై భాషా ప్రవర్తక
 సమాజము (1919, ఫిబ్రవరి 28) స్థాపించి
 దానికి ఆధ్యక్షులయ్యారు. ఆ తరువాత గిడుగు
 హర్షం సుగమమయ్యింది.

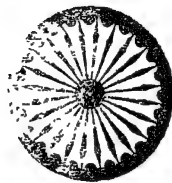
తాతాజీగారు కంఠమూరి లాగా మతం
 మార్చుకొన్న మనిషి. 'జనవాణి
 వ,తిక' సంపాదకుడు కాక ముందు
 ఆకాశంలో వున్న పండితుల్లానే వీర గ్రాంధిక
 వాడి. 1911లో రాసిన గ్రాంధిక భాషావాదం
 అనే చంపక మాలిలో వారు వ్యావహారికవాదు
 లను విమర్శించారు. తెలుగును గ్రామ్యంగా వాడి
 గ్రామ్యం అంటే వ్యవహారిక భాష అనే అర్థంలో
 సీతల మోసము జేయకుండు' వుండమని వ్యవహారిక

వాదులకు పేరుకున్నారు 'అండుకే' దోసిల యొగ్గి
 మొక్కెన్నడు. చేకో (చాక్కలు, భక్తు
 రాయలవన్ అన్నారు. (హరపాణి), ఈమరంగా
 ప్రోత్సం అంధజుడి ఆజ్ఞి చుట్టున్న తాతాజీని గురించి
 కొన్ని విషయాల మధ్యను వుట్టుంగా చర్చించు
 కోవాడ వాగ్దో మొదలవట్టు అన్నది అవునన్నది
 కాదు. ఇంక ఆతే కుంజం మొదలతోనే వుండేది. తండ్రి
 గారు వాణి చచ్చున్న వీరి చదువు విషయం
 చర్చిస్తూ "చదువు బ్రాహ్మణులకే గాని మనకు
 కాదన్నారట వీరి తల్లి గారితో" దాంతో ఆరోజు
 నుండి కష్టపత్రి చదవటం ప్రారంభించి అన్ని
 తరగతులలోనూ వస్తు వచ్చాడు. అదేవిధంగా
 గ్రాంధికం కేవలం బ్రాహ్మణులకు మాత్రం
 అప్పిన విద్య అన్న వాదం విసిరటం చేత ఆవాదం
 తప్పు అని వాదించటానికి గ్రాంధిక వాడి ఆయ్యారు.
 తరువాత కలానుగులుగా వారు మారిపోయారు.

గిడుగు రామూరిగారి శిష్యులైన తాతాజీగో
 గురువుగాని పోలికలున్నాయి. గురువుగారు విగ్ర
 హారాధన చేసేవారు కాదట. కాని చివరిరోజుల్లో
 రెండుపూటలా సంద్యానందనం చేసేవారట. తాతాజీ
 గారు మొదట బై కలత్తే చింతన గలిగించ వ్యక్తిగా
 జీవితం ప్రారంభించి శృంగేరి పీఠాధిపతుల వారి
 ఆశీస్సులను 'అంధవిశారద' విరుదును పొంది వారి
 వ్చిన శాఖలను చాలాకాలం దరించేవారు. ఆ తరువాత
 హేళువాడిగా, వ్యవహారిక భాషా వాడిగా మారి
 ఆ వ్యవస్థానికే నాయకత్వయ్యారు. జనవాణి ప్రతికా
 సంపాదకులుగా తాతాజీ వ్యావహారిక భాషను పోత్స
 హించారు. ప్రతికారంగంలో ఇది విన్నూత్న ప్రయో
 గం. అంతేకదు తాను జేపట్టని అన్ని ప్రక్రియం
 లోనూ వ్యావహారిక భాషకు వారు పట్టం కట్టారు.

20 : తాబ్లం మొదటి దశలో గిడుగు వారిని తమ గ్రాంధికవాదంతో ఎదుర్కొన్న తాతాజీ తరువాత తరువాత వారికై పోరాడారు. గిడుగు బాటి గురుస్థానం యివ్వాలి, అది ఆంధ్ర కళా పరిషత్తు కర్తవ్యం అంటూ ప్రజామిత్ర (అక్టోబరు 1936, పే 10)కు శ్రీయుతులు శారాయణ రావు, యస్. చౌదరి, శ్రీనివాస శిరోమణులతో కలిపి పూర్తయి గాదు. ఈ విధంగా భక్తితో పాటు ఆ మహామన్న అధిరోహించిన ఉత్తరంగ

శిఖారులైపు ఆదరంతో భక్తిప్రదలతో చూచే అవకాశం మాదా శిల్పింకుతున్నారు. తాతాజీ భాషామహాసన్నిధిలో చివరి రోజులలో నైన్యార్థి వత్సం వహించిన సేనాని. ఈ రోజు విశ్వవిద్యాలయాల్లో రాజకీయ పునర్వ్యస్థాల్లో, పత్రికా రచనల్లో సినిమా పాటల్లో వ్యవహారిక భాష చోటు చేసుకొనుటకు పూర్తిగా జాప్యమైనా కొంత వరకైనా తాతాజీ మన తాతాజీ.

కవిత్వం

దేశమాత కంఠహారం

-డా॥ టి. గౌరీశంకర్

అక్కడ బ్రిడ్జి తలక్రిందులుగా కనిపిస్తుంది!
అక్కడ ప్రాములు కదిలే పాముల్లా
విశాలమైన వీధుల్లోనే చకచకాసాగిపోతుంటాయి
అక్కడ భూగర్భాన్ని ఛేదించుకొని
రైళ్ళు పరిగెడుతూ ఉంటాయి!
అక్కడ వెలిగే దీపాలతో
రాత్రులు నైతం వట్టవగల్గా ఉంటాయి!
అక్కడ వేగం వేయి ముఖాలతో పలకరిస్తుంది:
అక్కడ చైతన్యం సెలయేరై ప్రవహిస్తుంది!
అక్కడ శాంతినికేతన కేతనాలు
హిమాలయాల కంటే ఎత్తున ఎగిరాయి
అక్కడ వేదాంతోపన్యాసాలు
ప్రణవమై ప్రవంచమంతా మార్మోగాయి
అక్కడ ఉద్యమాలు హిపిరిపోసుకొన్నాయి
అక్కడ సాంఘిక సంస్కరణ ఆరంగేట్రం
చేసుకొంది
అక్కడ సాహిత్యం శ్రీకారం చుట్టుకొంది

అక్కడ సంస్కృతి తనకో అర్థాన్ని సంత
రించుకొంది
అక్కడ మతాలన్నీ తోబుట్టువులై మెలిగాయి:
అక్కడ దేశాన్ని కొల్లగొట్టిన తెల్లదొర మకాం
వేశాడు;

మూడు శతాబ్దాల కిందటే దానిని
తన పరతంత్రపాలనకు రాజధానిగా చేశాడు;
అక్కడి కాళిక చాలిక ఎరువు
అక్కడి గంగాతరంగాల నురగల తెలుపు
అక్కడి పంటపొలాల ఆకువచ్చదనం
మన జాతీయ పతాకానికి ప్రతికే!
అది ఆనాడు, ఈనాడు, మరేనాడు
మనదేశంలోనే ఒక మహానగరం
ప్రపంచంలో నాల్గోస్థానాన్ని పొందిన పెద్ద
నగరం

ఆధునిక యుగం కన్నకలలకు వ్రతీహవం
అదే అదే కలకత్తానగరం!
భరతమాత కంఠసీమన తళతళ మెరిసేహారం!

సం.కెం. 1-1-217, చివరనగర్, చిక్కడపల్లి, హైదరాబాద్-500 020.

జూలై '93 : ప్రవంతి : 29

పరాధీనత !

—వీరం సుందరరావు

పుట్టగానే పుస్తకాలుగా మారి
 నిజమేద పడుగెత్తే యూనిఫాం లై పొతున్నాం
 ఎ బి సి డి పరిజ్ఞానంతో
 అమ్మ నాన్న స్థానంబో మమ్మీడాడీలమైపోతున్నాం
 బహిరంగంగా కొనుక్కున్న బ్రతుకుకొలుపులో
 “బదు”ను చూపించే గడియారాలమవుతున్నాం
 సామాజిక ఒడంబడికలో భాగంగా
 భార్యా భర్తలుగా నటిస్తున్నాం
 ఇష్టంలేకపోయినా
 పక్కమీది పువ్వులమై
 నయగురికోసం అద్వైతం వల్ల వేస్తున్నాం
 తప్పనిసరైన అసంతృప్తిత చర్యతో
 బాధ్యతలే తల్లిదండ్రుల మవుతున్నాం
 అశ్వాభిమానాన్ని అమ్ముకొని
 ప్యాస్సీ షాపుముందు వేచాడే

ప్రాస్తికు బుట్టల్లా బతుకుతున్నాం
 మనకు తెలియకుండానే మనం
 బజారులో వేలం వేసుకుంటున్నాం
 ఎదుటివాళ్ళ తృప్తికోసం
 ముఖంమీద నవ్వుల్ని పురుషుకుంటున్నాం
 ఆశయాల్ని చంపుకొని అదర్బాలు వల్లిస్తున్నాం
 రూపాయి సరిపాదనే ధ్యేయంగా
 ఒకరికొకరు అక్కరలేని బతుకులు బతుకుతున్నాం
 మనల్ని మనం అవిష్కరించుకోలేక
 ‘హేంగర్స్’కు వేలాడుతున్న పాతకోట్లమైపోతున్నాం
 ఎవరో వెలిగించిన దీపస్తంభాల్లా
 చలనం అంచన “పరాధీనులమై” నడుస్తున్నాం

తెలుగు లెక్చరర్ ఇంకొట్ట-523 167 హూగం జిల్లా.

భారత దేశంలో సూతనాధికారి

—తంగెడ జనార్దనరావు

శతాబ్దాల క్రింద వేసినవేమో రైలు వట్టలు
వరుగిడుతుందేమో ఆధునిక విద్యుత్ రైలు
వేగాన్ని తడుకో లేక తొలగితే ఫిష్ స్టేట్లు
జనాన్ని గమ్మం చెర్చకనే రైలు తునాతునకలు

చిటారు కొమ్మన మిగిలిన రసాల పండ్లు
కోయాలని కొత్తమాలి తెచ్చిన నిచ్చెన బాడు
పుచ్చిన నిచ్చెన మెట్లు జవలేని ఉత్త చొప్ప బెండ్లు
రసాల పండ్లుకాదు రాలినవి పదహారు పండ్లు

పుణ్యము పంచగ తీర్థ యాత్రలకు ధర్మమూర్తులు
బయలు దేరిరి జన్మలో వెంట రాగా యాత్రికులు
రోడ్డుపై పట్టు దొంగక జబ్బున జాతీతే ఆరిగిన ధైర్లు
దొర్లిన జనం ఆ శ్రీశైలం లోయకు బలి పశువులు

పెళపెళ ఉరుములతో సింగి తళతళ మెరవంగ
పొంగే తరంగిణిపై హంగుల నెరిగిన సరంగు
అద్దరికి సాగెను అడ్డమరెయి. మించిన ధైర్యం వంచన జేయగ
పాఠాశము జేరెను పడవ ఒక్క తరంగము తోయగ

అంబర మంచిత హుచ్చుము నిర్మించాలనే తపన
తొందరించగ అంతని దూరపు అంతస్తులు లేచెను

సతువ జేరని స్తంభాలు బూడిద సిమెంటును వెక్కిరించెను
ఆశలు కల్లులు కాగా నెత్తెలు బాసిన భవనం నేలకొరిగెను

కమ్మని పాటలు విప్పించుటకై పాటల పోటీ ఏర్పాటయెను
డుమ్మ దులిపిన పాత వీణకు రాగ తాళము నేర్పుటయెను
దమ్మ నొదిలి రాగ మెత్తగ వీణతంతులు విరిగి పోయెను
నమ్మిన శిష్యులు వమ్ము జేయగ సభతో అభాసు సంభవించెను

చీకటి ముసిరిన మావటి వేళ ధగధగ మెరిసే కారు మబ్బులు
దిక్కు దోచని బక్క జీవులకు యుంఝామారుత ఫెళ ఫెళార్చటలు
కకా వికలుగా చెల్లా చెదురుగ పరుగులు దీప్తా ఉరికిరి ప్రజలు
వేకువ తోనే రవి కిరణాలకు పటిచిన మబ్బులు పటాపంచలు

నీతిలో నేను

-నరేష్

తారామేఖలా పరీవృతమైన

నికారణ్యంలో

మనోరేఖ

జనావాసపు వింత బాధల్ని విలోకించింది.

క్షణంలోనే జీవిత జీమాతంత్రాని

తమ: కిరణాలు నన్నావరించాయి.

రాత్రి వలను నాపై విసరడానికి యత్నించాయి.

జ్ఞాన ధూళి నన్నావరించింది.

ప్రభూ!

నా తమోస్వప్నాన్ని చెరిపెయ్

రేపటి ఉషస్వప్నాన్ని ఆలపించే

గీతికను నాకు ప్రసాదించు

చీకటిని అధిగమించే

జ్ఞాన మధూళిని నా కరిదించు.

విశ్వ కావ్యాన్ని సృజించే శక్తిని నాకు ప్రసాదించు.

మందార మాట

ఆంధ్రాంధ్ర నవలల తులనాత్మకత - ఒక పరిశీ

చింతల సత్యనారాయణ

ప్రపంచ సాహిత్యంలో ప్రముఖస్థానాన్ని సంపాదించుకున్న ప్రక్రియ నవల. 'నావెల్' అన్న పదానికి వర్ణాయంగా తెలుగులో నవలను వాడుతున్నాం. ఈ నావెల్ అన్న పదం 'నావెల్లా' అన్న ఇటాలియన్ పదం నుంచి వచ్చింది. లాటిన్ భాషలో నవలను 'నావ్' అని, గుజరాతీలో నవల్ కదా అని, మరాఠీ కన్నడ భాషల్లో 'కాదంబరీ' అని, బెంగాలీ, హిందీలలో 'ఉపన్యాస్' అని పిలుస్తున్నారు. ఈ ప్రక్రియ తెలుగులో 'నవల' అని పిలువబడుతున్నది.

ఈ నవల ప్రక్రియను మనవారు మొదటో వచన ప్రబంధంగా గుర్తించారు. కంఠమూర్తి, గోపాలకృష్ణమూర్తి, జెట్టి రామరాసిన రాజశేఖర చరిత్రకు శ్రీ రంగరాజ చరిత్రకు వచన ప్రబంధమని పేరుపెట్టారు. కాశీభట్ట బ్రహ్మయ్యశాస్త్రిగారు మొదటిసారిగా ఈ ప్రక్రియకు నవల అని పేరు పెట్టారు.

పాశ్చాత్య నవలా విమర్శకులు నావెల్, ఫిక్షన్ అన్న పదాలకు సమానార్థకాలుగా వాడారు. ఆంగ్ల సాహిత్యంలో ఫిక్షన్ అంటే కల్పన సాహిత్య

మని చెప్పబడింది. ఈ అర్థం రచన ర ఆనుభూతి, కనుభవాంతో బాటు సామగ్రిక వివర్ణం ప్రాధాన్యం వహిస్తుంది. నవలా వంటివి అపాచి సాహిత్యంలో మొదటిసారిగా వచ్చినవి. చందనే అభిప్రాయాలున్నాయి. క్రీ. ప. 1000 వరకు తప్పరంలో లేదీ ముస్లిం చాళుక్య 'గెయిగుళ' మొదటిసారి ఆఫ్ డేస్ సౌరభ అభిప్రాయ వచ్చారు. అందుకు చాళుక్యరాజులు ఎన్నో వర్జిక. ఆదు క కనుగొన్నవారు. క్రీ. ప. 1600లో సెక్యూలర్ స్పెషల్ ఫిక్షన్ రచించిన 'డాన్ ట్యుజిట్'ను ప్రథమ చాళుక్య రాజులు ఇంగ్లాండులో దానియల్ డిఫో 'మంచిన' 'రాబిన్సన్ క్రూసో'ను ప్రథమ చాళుక్య పుస్తకాలు. 'హెన్రీ ష్టింగ్ రాసిన బోసెట్' చాళుక్య నవల ప్రఖ్యాతిని సంపాదించుకుంది. చాళుక్య టెన్స్ జార్జ్ టెయిల్, రిచర్డ్ సన్స్, థామస్ హార్టీ. మున్నగు వారు ఈ నవలాప్రక్రియను మరింత ముందుకు తీసుకెళ్ళి అందరికీ అందుబాటులో ఉండేవిధంగా ప్రయత్నించేశారు.

భిన్నభాషా సాహిత్యంలో ప్రతిభగా ముగించిన ఈ నవలపై పుస్తకాలు, పాఠ్యాంశాలు

యాలను తెలుసుకోవచ్చున అవసరం ఉంది. అంగ
నవలావన ప్రారంభంలో కరైత హెన్రీ
లింగ్ నవలను వదలవలసివచ్చినట్లుగా
ఇతిహాసంగా, పేర్కొనబడిన ప్రకారం
చంయ్యును అవసరం హెన్రీ నవలను
వీరు తెలిపిన అభిప్రాయాల ప్రకారం ఇతిహాసాలలో
కథ, ఉద్ధారణ సన్నివేశాల ప్రాధాన్యం వహించి
సప్రసిద్ధిగా ఉన్నట్లుగా మహాలాస పరిస్థితులు
యథార్థ దృష్టికే, సామెతల క్రితం
నవలలో ప్రాధాన్యం వహించి యథార్థ జీవనాన్ని
యథార్థ దృష్టితో అర్థమవుతున్నట్లుగా వర్ణన
వ్యక్తం చేసేటట్లు అంగ్రికన్ క్రాస్ లో ఇది
అవేమెంట్ లో గానెలోన్ తెలిపారు. ప్రతి రచ
యిత కథలోనే సమస్యల పరిస్థితులు ప్రవహించి
దానిలో అభిప్రాయం ఇంచుమించుకుంది.
రాల్ఫ్ హెన్రీ తాను రాసిన నావెల్ అంగ్రికన్
పిపుల్ లో నవల అంగ్రికన్ మానవజాతి జీవిత
వ్యాప్తమైనది తెలిపారు. జే.బి. బ్రీస్టీ అంగ్రికన్
నావెల్ లో నవల అంగ్రికన్ జీవితానికి ప్రతిబింబం,
మిగిలిన సాహిత్య ప్రక్రియల నుండి వీరి పరిధి
విస్తృతమైందని, అభిప్రాయం తెలిపారు. వీరి
అభిప్రాయం ప్రకారం నవల అన్నది అందరికీ
అందావాడు అంటూ నిజ జీవిత సన్నివేశ
సంఘటనలకు సంబంధించిందై ఉండాలి. నవల
అందరికీ ప్రసాదించబడుతున్న సర్వం వాచయాలను
విస్తరించే ప్రయత్నం చేయాలి అభిప్రాయం వ్యక్తం.
వీరి అభిప్రాయం ప్రకారం నవలలో ఉన్న ఆచార
వ్యవహారాలు, సంస్కృతి సాంప్రదాయాలను
నవల వ్యాసే తెలుసుకోవలసింది. కానీ క్రమాను
సారంగా మారుతున్న మానవ విలువలను,
సంస్కృతి సాంప్రదాయాన్ని నేటి సమాజం
ఎలా అర్థమవుతోందో నవల మాత్రమే తెలుసు
గలుగుతుంది. నవల అన్నది జీవితానికి ప్రాతి

నిధ్యం అంటే ఒక సాధనమని హెన్రీ జేమ్స్
పేర్కొన్నాడు వీరి అభిప్రాయం ప్రకారం నవల
అన్నది ఒక జీవితం లాంటిది. నిజజీవితాన్ని
వేరాలకు సామాజిక వాస్తవాలను నవల దగ్గరగా ఉంటు
ందని తెలుస్తుంది. నవల కథ చెప్తున్నది ఇ ఎమ్.
ఫోర్స్టర్ అభిప్రాయం తెలిపాడుగా, 'నవల తర్కా
లాన్ని ప్రతిబింబించే ఆధారం' ఆ యుగపు బాహ్య
స్వభావాన్ని కాక అంతరంగాన్ని ప్రతిబింబం
చేస్తుందని వార్డర్ అల్ఫ్రెడ్ 'ది కలెక్టివ్ నావెల్'లో
పేర్కొన్నాడు. వీరి అభిప్రాయం ప్రకారం
నవల గత కాలపు సమాజాల పరిస్థితులను
చూపిస్తూ జగజ్జారి పోతున్న మానవతా విలువలను
కాపాడుకోవలసివచ్చిన అవకాశం తెలియజేస్తున్నది.

వాస్తవాలు సత్యం కావచ్చును జీవి
తాన్ని ఎంత వివరించినా ప్రయోజనం ఉండదు' అన్న
కే. కుటుంబాధ్యారి హెన్రీ జీవిత అను
భవాలు సత్యాలు కాని క్రమానుసారంగా తెలుసాయే
కాని జీవితం ఉండదు. ఒకరోజు జీవిత మానవతా-
నైతిక విలువలు ఇంకోరోజు ఉండాలన్న నియమం
లేదు. నవల వదనలో కాక పద్యాత్మకంగాను,
పదగవ్యాత్మకంగాను ఉండవచ్చున్న నోరి
నరసింహాశ్రీగారి మాటల్లో సమయ సందర్భాను
సారంగా నవల అందరికీ అందావాడులో (పండిత,
పామరులకు) ఉండి అర్థమయ్యేలా ఉండాలి. వాస్తవ
ఒక జీవితాన్ని గురించిన కాలానిక కథ నవల' అని
మొదటి సంగ్రహణ శర్మగారు అభిప్రాయ
వ్యక్తం చేశారు. రచయిత తనలోనున్న సృజనాత్మక
శక్తికి తోడుగా జీవిత వాస్తవాలను జోడించాలని
వీరి అభిప్రాయం తెలుపుతుంది. వ్యక్తం జీవితాన్ని
ప్రధానంగా తీసుకొని సామాజిక జీవితాన్ని స్ఫురింప
జేసే సాహిత్య ప్రక్రియ నవల' అని ఆర్. ఎన్.
సుబ్బరామం గారు అభిప్రాయం వ్యక్తం చేశారు.

నికి-సమాజానికి విరదీయూని అవినాభావ సంబంధ ముంటుందని పీరి అభిప్రాయం తెలియజేస్తున్నది.

ప్రాచ్య పాశ్చాత్యుల అభిప్రాయం : కోడి కరిస్తే నవం అన్నది నాటకం లాంటిది కాదు. నవలలోని ఇతివృత్తం రచయిత ద్వారా సదుద్భవించి, దీనివల్ల జీవితసత్యాలు, జీవిత తత్వం బహిర్గతమౌతుంది. రచయిత వ్యక్తిత్వాన్ని-కథానాయకుని వ్యక్తిత్వాన్ని అందరూ పేరుకొని పోతుంటుంది. రచయిత సత్య జీవితంలోని వ్యక్తులలాగా ప్రాతఃసమీక్షింపబడుతాడు. జీవిత సమస్యలు, సంఘర్షణలు, జీవితం మీద తనకున్న అభిప్రాయాలను సమాజానికి అనుగుణంగా తీర్చిదిద్దుతాడు అంతేగాక నవల అన్నది చిన్న వ్యక్తుల వరసపై సంబంధాలను, సాంఘికాధార వ్యవహారాలను, మానవతా, నైతిక విలువలనూ తెలుపుతుంది, అట్లుగా వాటితో బాటు ఆత్మ స్వత స్థాయి వారి సమాదరిస్తుంది. మానవ జీవితపు వివిధ దృక్కోణాలను నవల చూపించగలుగుతుంది.

కాషలు వేరైనా భావమొక్కటన్న ఆలోచన మానవుడు సమకాలీన చరిత్రకును ఇట్టి ప్రవర్తించేతీరు 'హానినుండి వెలువడే స్పృహ' ప్రతిస్పందనలు' భిన్నత్వంలో ఏకత్వానికి సెదర్ననమైన తీరు ప్రపంచ సాహిత్యం తెలియజేస్తుంది. చిన్న భాషల్లో ఇమిడియున్న సంస్కృతి సాంప్రదాయాలను తులనాత్మక ఆధ్యయనం ద్వారా స్పష్టంగా తెలుసుకోవడానికి పోలుంటుంది. ఈ ఆధ్యయనంలో అనుకరణలు, అనుసరణలు, ప్రభావాల ప్రముఖపాత్ర పోషిస్తాయి.

కందుకూరి వీరేశలింగం పంతులుగారి కీ.శ. 1878లో నవలా ప్రక్రియకు తెలుగులోకి తేజావనే ఉద్దేశ్యంతో అలివర్ గోడ్లన్స్ వీల్ రాసిన పికార్

అప్ వేక్ ఫీల్డ్' ఆధారంగా రాజశేఖర చరిత్రను రాశారు. రెండు నవల్లోని కథానాయకుల పాత్రలూ, కథ నడిపే విధానం, ఇతివృత్తం, సన్నివేశ సంఘటనలు క్లిష్టత్వంలో ఏకత్వానికి దర్శనం పట్టాయి. జోనాథన్ స్విఫ్ట్ రాసిన 'గలివర్ ట్రావెల్స్'ను చదివిన కందుకూరి దానికి ప్రభావితమై 'సత్యరాజా పూర్వదేశ యాత్రలు' అన్న మరో గ్రంథాన్ని రాశారు. గలివర్ ట్రావెల్స్ లో అనాటి ఆంగ్లరాజకీయాలు' సమకాలీన -క దౌర్జన్యాలు, సంఘంలోని అవినీతి, మూఢ విశ్వాసాలు, ప్రభువుల నిరంకుశత్వం వర్ణించబడింది సత్యరాజా పూర్వదేశయాత్రలో దేశంలో స్త్రీల యెడల జరుగుతున్న అన్యాయాలు సంఘంలో వారి కున్న స్థానం, మూఢ విశ్వాసాలు, సమాజపు విభిన్న పోకడలు వర్ణించడం జరిగింది.

అలాటి సమాజంలో నవలలకు ప్రాధాన్యత ఎక్కువగా లేదు. 1891 నుండి చింతామణి సాహిత్య మాసపత్రిక నవలా రచన దానిని నిర్వహించింది. చింతామణి వారు రాసిన రామచంద్ర విజయానికి 1894లో హేమలతకు 1896లో, రమ్యర మంజరికి 'మొదటి బహుమతులు' వచ్చాయి, వీరికే కాక తల్లా ప్రగడ సూర్య నారాయణ, ఖండవల్లి రామచంద్రుడు, గోదేటి కనకరాజు, దేకుమళ్ల రాజగోపాలరావు మొదలైన రచయితలు బహుమతులు పొందిరి. రచన ద్వారా నవల సాహితీప్రక్రియగా వెలుగొందించుటలో సందేహం ఏ మాత్రం లేదు.

ఉన్నవారి 'మాంబల్లి' సమకాలీన సమాజాన్ని ప్రతిబింబించిన నవల. వాస్తవిక చిత్రణ ఆదర్శవాదం, ఆత్మద్భుత శిల్ప సమ్మేళనంలో ఆవిర్భవించిన ఈ నవల రాజకీయాలను అద్భుత చూపించింది. సమకాలీన సామాజిక,

అర్థి, రాజకీయాలు మాంపల్లి నవలకు ఇతి
వృత్తాంతయ్యాయి. అట్టడుగు ప్రజల సమస్యలు—
సామాజిక పీడన; అర్థిక దోపిడి ఇందులో చిత్రించ
బడినవి. రామమోహనరావుగారి కొల్లాయి గట్టలేనేమి
నవల్లో సంస్కరణోద్యమానికి జాతీయోద్యమానికి
గుండుగోళం సంబంధం చెప్పబడింది. అదవి
బాపిరాజు గారి నాయకత్వం. కోనంగి, హిమ
బిందుగోన గన్నారెడ్డి మున్నగు నవలు సాహిత్య
సాహిత్య ప్రధానానికి తోనైనవే ఉప్పుల లక్షణరావు
రాసిన అరడు ఆమెలో కర మొత్తం ప్రతినిత్యం
రాసుకునే దినచర్యతో కొనసాగుతుంది.
సమకాలీన సామాజిక పరిస్థితుల చైతన్యానికి
ప్రతినిధులుగా నవలలోని పాత్రలు తీర్చిదిద్దబడివి.

విశ్వనాథ చాటి పేయిపదగలు కుమారిజాన
నరసన్న లాంటిది. సాహిత్యం, మతం, రాజకీయం
సంస్కృతి, సాంప్రదాయం మున్నగు అనేకాంశాలు
ఈ నవల్లో వర్ణించబడ్డవి. వీరు రాసిన చెలియలి
కట్ట, తెలిచిరాజు, స్వర్గానికినిచ్చెనలు, మాబాబు,
జేబుదొంగలు మొదలైన నవల్లో మత, సాంఘిక
విశ్వాసాలు ప్రాధాన్యత వహించాయి. నోరినరసెంహ
కాస్త్రీగారి రుదమదేవి, చారాయణవట్టు, కవిసార్య
భాముడు, కవిదర్శనం, భూరజ్జీ మొదలగు నవలు
తెలుగువాళ్ళ చరిత్రకు ప్రతినిధులైపోయివి.
కె. కుటుంబరావుగారి రచనల్లో మధ్యతరగతి
కుటుంబాల చిత్రంపెలుచులు, అత్యవసరాలు,
భయాందోళనలు సందర్భాలు. వీరు రాసిన 'చదు
వు' అన్న పరిచయ సామాజికాంశాలకు అద్దం
లాంటిది. జి.వి. కృష్ణారావు రాసిన కీలుబొమ్మలు
అనుభవ నాగరికతను, రాజకీయాలను, వర్ణించింది.
ఈ విధంగా కొనసాగిన సవలా రచన విధానం
కా-పరిణామ ప్రయోగం చైతన్యప్రసంగి రచనా
శిల్పంలో కొనసాగింది.

“మనిషి మనః ప్రపంచంలో చెలరేగే
విచిత్రమైన, విరుద్ధమైన భావాలను
యథాతథంగా ప్రదర్శించే ప్రయత్నమే చైతన్య
ప్రసంగి రచనా విధానం. ఈవిధమైన రచనా
శిల్పానికి అంగంలో స్క్రీమ్ ఆఫ్ కాన్షన్సెన్స్ అనే
పేరు. సమయ సందర్భానుసారంగా ఒకదృశ్యం
కనబడడం వెనువెంటనే మరొకదృశ్యంపై
మనసు మరలడం, ఏదో ఒక
మార్పు మున్నగు అనేకాంశాలు ఒక సన్ని
వేశాన్ని గుర్తుచేస్తాయి. ఇవి కాక స్వభావం అను
భవాలు, పునశ్చరణ, హాసం, వాదనలు, కోపం,
దేవుల, సానుభూతి. జాతి, కామం, ఆనందం,
ఆశ్చర్యం, దుఃఖం, తర్కం-ఇలాంటివి ఎన్నోభావాలు
కూననీకంగా కదులుతుంటాయి. ఇవన్నీ చైతన్య—
ప్రసంగి రచనా శిల్పక్రమంలో భాగమే అవుతాయి:
క్షణికమైన ఒక అనుభవాన్ని మొత్తం జీవితాను
భవంతో ముడిపెట్టి రెండింటి కారతమూలు ఎలాంటి
బేరాలు లేకుండా పున్నవి పున్నట్లు ప్రదర్శించ
జేయడమే చైతన్య ప్రసంగి రచనా శిల్పం అని
బుచ్చిబాబు నిర్వచించారు. దాని నారాయణరెడ్డిగారు
చైతన్యప్రసంగి అనేది దారవాహిక జ్ఞానప్రవాహం
అని నిర్వచించింది. ప్రయత్నభౌతికంగా స్పృశి
వదంలోకి తెచ్చుకున్న జ్ఞాపకాలు కప్పివేస్తున్నప్ప
టికీ మధ్యమధ్య అసంగత స్పృశులు మెరుపులా
తలెత్తుతుండడం జరుగుతుంటుంది. కానీ తిరిగి
బచ్చిక స్పృశుల జాడ కనబడకనే ఇవి మాయమై
పోతుంటాయి. బెర్గెన్స్ అభిప్రాయపడింది. ఆచార్య
పిట్టేసెంత ఈ విషయాన్ని సమగ్రంగా చర్చించ
బాహ్య ప్రకృతినుండి బాహ్యమైన ప్రవర్తననుండి
తనదైన వైయక్తిక ప్రపంచపు రేపరేపలాడే వచ్చి
నీడల్లోకి ముగిసేవడమే చైతన్య ప్రసంగి రచనా
విధానమని అభిప్రాయపడింది. స్క్రీమ్ ఆఫ్ కాన్షన్సెన్స్

రెవెన్యూ ప్రభుత్వ పత్రము. పేరు పెట్టించి
ఉన్నది.

[illegible]

వినుకొండ గ. రాజు రాసిన తొలి
దున్నలో జైలర్లు సేవకులూ సేవం
తగవించి తగుల్లుకు శిక్షలు పాటించ
లేదు. ఇందులో భాగం తొలిసారి బా. వి.

[illegible][illegible]

కృతజ్ఞతకు పట్టం కట్టిన నవల మా బాబు

ఎస్. ఎస్ రాజు

'నేను పట్టక ముందే మా నాన్నా మా అమ్మా చచ్చిపోయింది. కొందరికి పట్టకముందే తల్లి గూడా యిలా చచ్చిపోతుందని అనుమానం పట్ట వచ్చు! అనిజ్ఞ మదరాసు జనరల్ బస్సుల్లో చేర్చారట. నన్ను పూర్వాపర కడుపుతో వుండటం తొమ్మిది నెలలూ నిండి ప్రసవించేందుకే ఆస్పత్రికి తీసుకు వెళ్ళారట!

ఆవిడకి జ్వరం వచ్చి నందిపుట్టి చచ్చిపోయింది. చచ్చిపోయిన నిమిషానికల్లా ఆపరేటు చేసి నమ్మ బయటికి తీశారట! ఇంక ఏ నిమిషమైనా నేనూ చచ్చిపోవలసిందే కానీ, నేనిన్ని కష్టాలనభివంధించి చంపవంతుడు నా నొనట వ్రానియించితే అట్లా ఎందుకు జరుగుతుంది?

అంటూ ప్రారంభమైన 'మాబాబు' నవల విశ్వనాథ సత్యనారాయణగారి పేషెంట్ రచన. తెలుగు నవలలోకంటే ఒకంత భిన్నమైన ధోరణిలో కనిపించే ఈ నవల పలువిశేషాలూ కూడలియై అలరారుతుంది. మొదటిపేరా చదవగానే తెలుస్తుంది నవలా నాయకుడి కష్టాలు ఎక్కువని. ముడి వస్త్రాన్ని మాస్తే మామూలుగానే కనిపిస్తుంది కానీ దాని నైపుణ్యంతో సాస పెట్టినప్పుడు అది కళ్ళు జగ్గెచ్చినేలా కంతులీనుతుంది. వ్యక్తి మాటా అంతే మామూలుగానే కనిపిస్తాడు కానీ కష్టాలన్నీ వాడి తెడురైతే చాటికి తట్టకొని నిలబడలేడు తెలియజేస్తుంటే వాడి స్థాయిని. 'కష్టాలు కాలం పెట్టిన

పరీక్ష' అనుకుంటే వాటిని కట్టకోవడానికి చిరు నవ్వుతో చాలి నెడుర్కొనడానికి దునిషి సహ సన్నద్ధుడు కావాలి అన్న సందేశాన్ని అందించే ఉద్దేశంతో కూర్చుండి మాబాబు

మాడుతున్న లోకంలో మానవుడి తెడురయ్యే కష్టాలి నూకనూ ప్యక్తిత్వాన్ని మరచి పోకుండా చూసుకోమన్న సూచనను కూడా అందిస్తారు విశ్వనాథ మా బాబు కథానాయకుని ద్వారా.

రగటు మానవుని తెడురయ్యే కష్టాలన్నీ నవలలో నాయక సాత్విక ఎదురుకావడం ఆరుదు. లోకంలో ఎవరికీ దాని కష్టాలు రావడం వాటిని ఎదుర్కొని ధీరుడిగా నిలవడం అసాధారణమైన తెలివి లేటలు నేర్పు, దైర్యం వంటి పలు విశేషాలన్నీ నాయకుడికి కట్టబెట్టడం ద్వారా రచయితలు నాయకజ్ఞుని వాస్తవిక జీవితకు దూరంగా ఉంచుతారు. దానిని కొద్ది దూరంలో ఉంచిన నవలలు కొన్నైతే కడు దూరంలో ఉంచిన నవలలు ఎన్నో ఉన్నాయి. విశ్వనాథ నవలల్లోని నాయకుల్లో తెల్లా సమాజ జీవన స్థితిగతులకు మిక్కిలి దగ్గరగా ఉన్న వ్యక్తి మా బాబు నవలా నాయకుడే సందే అతిశయోక్తి లేదు.

మా బాబు నాయకుడు వేయిపడగల్లోని ధర్మా రావులా మూర్తీకవించిన ధర్మమూర్తి కాడు. తెలుగు రాజుల్లోని సారథిలా అద్భుత పురుషుడు కాదు ఏర పీరలోనె కుట్టానులా నాగరికుడు కాదు తనమాటల్లో తన చేతిల్లో తన చర్మం లో ఏ అద్భుతాన్ని ప్రదర్శించని బంధు పక్షి సాహస్యం చింతమైనాడు. బాంకుదా అతని సామన్యంలో లెని మాన్యత కనిపిస్తుంది ఆయన నాయకత్వం కనిపించే సర్వసుగుణాలూ అతనిలో నిక్షిప్తమై ఉన్నాయి.

అతని స-స్కాశము అప్పించిని మించి అతని కృతజ్ఞత లనితర సాద్యమైనట్టిది.

మాబాబు నవలా నాయకునికి పేరు లేదు. ఆమాట కొస్తే ఒక్క వంటావిధకు తప్ప మాబాబు నవలలో ఎవరికీ పేరు లేవు (కథానాయకుడు తన నాదరించిన మాబాబు పెద్దకొడుకును అప్పుడప్పుడూ 'స్వామి' అని పేర్కొనడం కూడా కనిపిస్తుంది).

నాయకునికి కానీ నవలలో మరొకరికీ కానీ పేరు లేకుండా అ పాత్రలో తన ప్రవేశించి తన వరంగా పాత్రవలంగా రచయిత కథ నాన్ని కొనసాగించడం నవలా సాహిత్యంలో కథా సాహిత్యంలో కనిపించడం చూడాలే. ఐతే నవలలో ఏ పాత్రకూ పేరు లేకుండా నాయకు పాత్రకు తాను అందించమై తనతో గల సంబంధాలు ఆధారంగా మొత్తం కథనలా నడిపించే వ్యక్తి 'మాబాబు'కు కూర్చుండిన పలు విశిష్టాంశములతో రెల్లా విశిష్టమైనదిగా చెప్పవచ్చు.

జీవితం అందరికీ వడ్డించిన పిస్తరికాదు. కొందరికది పోరాటం. మరి కొందరికి నిత్య పోరాటం సుఖ దుఃఖాలు. వెలుగు నీటిలా లాంటి వాటితో జీవితాల్ని పోషితుంటారు. ఐతే కొన్ని జీవితాలకు సుఖాలు, సంతోషాలు. వెలుగులే తప్ప దుఃఖాలు పీకట్టు పైలు కనబడవు. మరికొన్ని జీవితాల్లో ఇవి తారుమారై కనిపిస్తాయి. పడవ సాఫీగా సాగుతున్నప్పుడు వడవలోని వ్యక్తి ప్రవాహ సౌందర్యాన్ని పీక్షించి అనందించగలడు. అదే పడవ సుడిగుండార్లో చిక్కినప్పుడు సౌందర్య పంథమైన అవాతావరణమే భయంగాలిపేదిగా కనిపిస్తుంది. జీవితం కూడా ఒక ప్రవాహం వలెదే. పైపై సుడిగుండార్లో చిక్కిన వ్యక్తి రైర్కంగా నిలిస్తే విజయ దాతాడు. నమ్మిన ఆశయాలు ' విశ్వాసాలకు

వ్యతిరేకంగా జరుగుతున్న వా సవంట్ తన జీవితానికి లోకానికి సమన్వయం సాధించకోవడానికి నేర్పూవాది. ఓర్వూకావాలి. సంశృప్తిని అందించగూ చేసుకునేవారు కొందరైతే అవ్యష్టాన్ని నమ్మేవాళ్ళు కొందరు. జీవితం ఒక సంపూర్ణంగా సాగుతున్నా నిబ్బరంగా ఉండగలిగే వాళ్ళ జవాబు అతడు.

పై దృష్టితో మాబాబు నవలానాయకుని జీవితంలోని పథాని మజిలీల్ని ఆయా సందర్భాల్లో వెల్లడయ్యే అతని వ్యక్తిత్వాన్ని చరిత్రించితే అపార భావనత్వం రచయిత ప్రచిత గుర్తించవచ్చు.

మొదటిమజిలీ:-

పుట్టకముందే తల్లిదండ్రుల్ని కోల్పోయిన దురదృష్టవంతుడు పుట్టిన సక్షతం మూలంగా అదరించబాసుకున్న మేనమామనూ కోల్పోయి దురదృష్ట శాతకుడయ్యాడు. అదృశతో "మప్పు గింజంత ప్రాణం మిగిలే రోజులున్నవి గనుక మా మేనమామ పోయినప్పుడు ఆయన దినవారాలకు 'మా పినతల్లి నన్ను తీసుకుపోయింది' అా చెప్పడం ద్వారా తనబాల్యం ఎంతటి దీనావస్థతో ప్రారంభమైందో తెలియజేశాడు. అప్పుడు అతని పిన్నగారంబో నాకు ఉగ్రపోసే దిక్కులేదు రోజూ నీళ్ళుపోసేది. బానూ లేదు. వారానికోరోజున ఎప్పుడో మా పినతల్లి యెవళ్ళు చూడకుండా యిన్ని నీళ్ళు కాచిపోసేదట! నా కామదండేదని మా పినతల్లి ఎప్పుడూ అనేదికాదు. అంటే శావనార్దా. బయలుదేరేది. నాకు పాలలేవు. సాలెనామమ్మ నాకు పొద్దున్నా సాయంత్రంపాచిప్పి పోతూ ఉండేదట. దానికడుపువల్లగా దాని పల్ల ఒకూ నాటా చాలినన్నిపాలు తగలబడుదెచ్చాడు. నేనట్లాగే వేవకాయల్లే రండెళ్ళు ఎచ్చేదాకా బ్రతికా. నాకు రోగము రొద్దు ఎప్పుడూ రాలేదే.

మాను' అ బండి న్యూదిగా 'తానంతో' నన
 వారు పట్టే నర్తన వస్త్రాన తన వదలి వెళ్ళి
 పోతున్నాగానిలో పడన బు: శ్రీలో తన
 చనిపోయిన స్వస్తి చూడకోగలిగాడు ఆవిడ
 (పిన్నమ్మ) ఆవిడను అక్కనోడే బిల్లును
 ఏర్పడ బంధం తన సేతకాం 'డివ.డి.
 తర్వాత కలలో ఆవిడతోను నా బాబుగారి
 మాతున్న చేసుకొనడ. చచ్చా తనానాకును
 కృష్ణత దీర్చుకున పంక యధాక్రి తోర్చుకూ
 బడలోని ఆవిడను కలలోం బడుబదో వెతుకూ
 పాము నాక కేర చిక్కి నాన పట్టాడ బడి తప్పిం
 చునాని కాళ్ళ పేరకూకు (తనకు వుట్టినప్పటి
 దానియడ) బడు చేతుకన్నకు సేత
 (చేతుకొన నా తన చేత తన చేర్చాడు
 బంధం) తాడు నడకలోం బడు చేతం
 చురోకాదున నడిచి.

మాడవ మజిలీ:-

అం. నికాన - తానాదంపతినితం ఒకచోట
 ఒకడ - తానుంచి తలా నింకర-తోనే తను
 నిర్వర్తి-క నున బాధకులన్నీ తన
 ముందు నిబిస్తాయి తుంగా బిల్లుచేటి పర్వ
 పాస్తూ తీవి రుభా పాకగా నడిపించుకొను
 న్నారు తా ప్రమాద పినత్ర తనమూయకం
 మరదలి బావలలికి తను చదువు చక్కం దు
 స్థితిలో బ్రతుకుతున్న నాబాబు నిర్లర్థు తనినికి
 తీసుకరానకం తన బెట్టికి వెళ్ళి బెడనకం తమ్ము
 క్కనూ బాదు రిది, బెడనపుకొనకం నుటూడు
 పంపించడు మరల బేడనకం బాగానే నా
 రున్నట్టనిపిస్తుంది.

ఎ నంకు:బై నాది జీవించానీ కనూ
 కానీ తన్ను చూడ జరగ. ఆ నంకున లేక

నంకునకం బాగా చూడొచ్చి ఆ నంకున
 నలు జననానికొన-బే నొంత పొకనూకనం
 సహజంకాకాణ్ణా నా చూడనా అనని ను
 దలితోపెళ్ళి తనను నూనా తంకన ఆనీకనాను.
 పేకత్ర నంకునకం నంకు నూకులార్లు వెళ్ళి
 నుకూర్తరు తానె ప్రకటించి తన. లేదు.
 బడే బెట్టికొన కానాబు నూదా నంకు నెడవేమి
 తాకపోవకం నంకుర్తం నేం యింటి అల్లుణ్ణనే
 ఆందూ ఒకడు చూ త్ర రెండు మూడుసార్లు
 ల్నం వెట్టిస్తా నడకం అన్నరోజుల్లా పక్కకో
 బక్కతో తీచి కట్టకమో పనితో జరుగుకూ
 పట్టింది బంధనో చూచుకునం వనే పురోహితుణ్ణి
 పిలిచి అన్నం పెట్టుకుంది. లోబానే యాభై రూపా
 ల్నం బంధనో పాడినో బెట్టి తన నాయింది
 ఆట నానా నాదితోనే పేకత్రదిన్నం బెట్టింది
 అటు బిట్టుల కట్టా పెట్ట-చుట్టా నంకున్న
 ప్పనూ బెట్టండి నంకు ఆటానాలో వచ్చి
 కట్టాయి. ఈ బాబు నడకన్న ఆ నంకునిక పంకం
 దింకిన బానా నంకునకం బాబు చుట్టకొను
 చక్కనా నంకునకంకొనాడు.

'ఒకరోజున నొకరింట్లో పోవటంవచ్చింది.
 మా మనకడి నడకొస్తుంది నేని-తో ఆందరికి
 గుడ్డు పనయిం అన్నట్టెక్కన మాత్రగూనా
 పిల్లల్ని నాగరికంగా పాచుకుంటే నేను నాగలిప్పి
 యెట్లను తట్ట న్నోచే మా నడకలు పట్టింది చూడ
 టాకి. వెళ్ళునివి ఆయన పిల్లల్లెత్తుంటే కలంకారీ
 వీరకట్టాని చక్కపూం రవిక తాకుక్కాని తల్లీ
 పూబు పెట్టుకు వస్తోంది. నేను మాత్రగా చూసి
 యెవరో అడగొన్నాను కళ్ళి చూస్తే మరదలి
 'ఎ. బంధంగా ఉన్నావే' అన్నాను అడగను పోట్
 యెట్లకు తట్ట చేస్తున్నాను నేను ప్రక్కను రిరిగి
 వరదా నంగా వస్తూనేనా యెట్టి దొక్కలో
 దొడ్డిది ఆ పొడవ మాతాడి....'

ఈ విధంగా కథానాథుడు పెళ్ళికి ఆది
 కంఠం పెట్టడం వస్తూనే ఉన్నాయి. ఇక పిల్ల
 అందరి గుంటూరులో చదువు బాగాగుర్ని చూసి
 వస్తూంటాడు. ఒకసారి వాళ్ళ బావమరిది ఉత్తరం
 వ్రాశాడు 'తల్లరగా బయలుదేరి రమ్మ'ని. అతని
 ఉత్తరం చూసి గుంటూరు వెళ్ళిన కథానాథుడు
 బావమరిది నోట విన్న మాటలకు నిలువునా
 కృంగిపోతాడు. అది అతని మరదలికి మా బాబు
 పెద్ద కుమారుడైన స్వామికి గల సంబంధం
 విషయం. ఎన్ని ఎదురుదెబ్బల్ని తట్టుకొని
 బందబాసిన అతని హృదయం కూడా ఆ విష
 యాన్ని అంతర్వరగా జీర్ణం చేసుకోలేక పోయింది.
 మరదలిని చదువుగానిపించి మాటామాటిన ఇంటికి
 తీసుకొచ్చాడు. ఇంటికే తీసుకొచ్చాడు. కానీ
 అతనిలో అచిరకెన్నదూలేని మానసిక సంపూర్ణ
 చెలరేగింది. ఆ సంపూర్ణ అతన్ని అనుక్షణం
 కాల్చివేసింది. తిండి తినిపెట్టింది కాదు. నిద్రపోని
 ప్పేటి కాదు. ఐనా కూడా ఆ కిరుకు హృదయం
 దాన్ని కట్టుకోగలిగింది. తన తమ్ముడికి మరదలికి
 తను స్వయంగా పూనుకొని పెళ్ళి చేయడం
 ఆ హృదయ బెన్నుతాన్ని చాటుతుందన్నది నిర్వి
 వాదాంశం అక్కణ్ణుండి వ్యక్తిలో అచిరకెన్నదూ
 లేని నిర్దిష్టత కనిపిస్తుంది. ఇతే తమ్ముడు
 గుంటూరులో రైలు ప్రమాదంలో మరణించడం
 తనను కాదన్న మరదలు తను పెళ్ళి చేసిన
 మరదలు తన ఆశ్చర్యమందే విధవగా
 మిగిలినది రావడం కూడా అతనిలో నిర్దిష్టత
 పెరగడానికి కారణంయ్యాయి. తన కష్టాలకేకాదు.
 తనవాళ్ళ కష్టాలకు కూడా అంతేగాధంగా స్పందించే
 మనస్తత్వం కథానాథుని జన్మక్షణమై బాసించి
 ఉంది కాగా మరదలి కొడుకుతో ఆడుకంటూ
 జీవిత సుఖానికి దూరమై తాతయ్య'గా మారి మళ్ళీ
 ఆకుటుంబానికి తనే పెద్ద డిక్కుగా నింపడం

తేవలం అతనిమాత్రమే చెల్లించుచే అతిశయోక్తి
 కాదేమో!

మాబాబు నవలలోని చివరి పుట్టాలో మనకు
 విశ్వనాథ మార్గం కనిపిస్తుంది. కథానాథుని
 తమ్ముడి మరణం ద్వారా రచయిత వీలచెప్పదలచు
 కున్నది చుక్క బోధనకుతుంది. ఆది 'మేలు చేసే
 వాడికి కీడుతలపెడితే నష్టం తప్పదు' అని తనకు
 తెలిస్తే తెలియకే కథానాథుని మనసును పలు
 మార్లు గాయపరచడం ద్వారా అతని మరదలు
 ఆకాల వైదనాన్ని ఎదుర్కోవలసి వచ్చింది.
 బాబీని కథానాథుడు ఏకాకానా కోరుకోలేదన్నది
 నిజం. మరలన అంటుని మనస్సుతో అతను ఎంతో
 ఎత్తున నిలిచి కనిపిస్తాడు. తన పలు నవలల్లోగా
 విశ్వనాథ ఈనవలలో కూడా విలువల పరిరక్షణ
 కనిపిస్తుంది.

సృష్టిలోకెల్లా అతిఖరదైన వస్తువు కృతజ్ఞత
 దాన్ని కొనుక్కోవాలంటే జీవితాన్నే దారపోయాలి.
 జీవితాన్ని కృతజ్ఞతకు దారపోస్తే వ్యక్తికి బాతికి
 జీవితం ఉండదు. కృతజ్ఞత చూడనకాని జీవితం
 జీవితానికి ఏమిటా ఉండదు, ఈ పరిస్థితుల్లో
 కృతజ్ఞతను విలువనీయని జీవితం తాత్కాలికంగా
 కృతజ్ఞత కోసం దారపోయిందైతే జీవితం కాశ్యత
 కీర్తిని సంపాదించు కొంటుంది. కృతజ్ఞతకు
 పట్టం కట్టడం ద్వారా మాబాబు నవల శాస్త్రీయమైన
 జీవితాన్ని పొంది దిగంజీవియై వెళుతుంద
 కున్నది.

సరస్వతి మహల్ కోపాద-505 473
 కలీంగర్ జిల్లా.

అన్నక
సమీక్ష

తెలుగులో దేశీచ్ఛందస్సు ప్రాచీన వికాసములు

ఇది నరసయ్యగారు ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయానికి p.h.D పట్టాపై ప్రాచీన సిద్ధాంత గ్రంథం. పరిశోధన ఒక కష్టసాధ్యమైన అంశం. సాహిత్య పరిశోధన పరికరము. చందస్సు గూర్చి అందరిలో దేశీ చందస్సు గూర్చి పరిశోధన చేయడ మనేది సామాన్యజ్ఞయం కాదు. పరిశోధన చేయ దలచిన వారికి పరిశోధించ దలచిన అంశాలమీద సరైన అవగాహన, ప్రతిభా పాండిత్యాలు, బహు గ్రంథ పఠికలన, ఓర్పు నేర్పు ఉండాలి

పైన పేర్కొన్న అన్ని అంశాలపై ఆధారించి ఉన్న విద్యాలసులు సంగనబట్టి నరసయ్యగారు, పేరు ధర్మపురిలోని సంస్కృతాంధ్ర కళాశాలకు ప్రిన్సి పాలుగా ఉన్నారు. నరసయ్యగారు. ఎన్నుకొన్న విషయం తెలుగులో దేశీచ్ఛందస్సు. ఇదిగా తెలం పాటలూ పదాలే కావు. జాతులు, ఉపజాతులైన కంద, గీత, నీన పద్యాలు. ద్విపద, రగదలు. అక్కర, తరువాత మొదలైన వన్నీ దేశీచ్ఛందస్సుల సవరించబడే. కనుక నర సయ్యగారు ఈ అన్న విధాలైన చందస్సులను

కూలంకషంగా పరిశోధించి, పరిశీలించి ఈ ఉద్గ్రంథం రాన్ని రచించారు.

ప్రాస్తావిక, అనే మొదటి అధ్యాయంలో 'లయ'ను గూర్చి చాలా విశదంగా చర్చించారు. 'లయ' అర్థంతో ప్రాచీనమైనది. ప్రకృతిలో అపరిచ్ఛిన్నమైనది. మానవుని శరీరపు క్రియాశక్తులు అయాత్మకములు. శూన్యశక్తి ద్వారా మూడు, మూడు పులి కాలముల గణనా గమనికలు. కోయలం కుమారులూరావములు, నమ్రచివలం చాకిళ్ళు, శమనమునందలి పాపచాలనము అన్నీయు లయ బద్ధములే.

రచన సంగనబట్టి నరసయ్య

వెలూరు. 120-00

ప్రచురిత-ప్రజాతి సం. నబట్టి సేవాలక్ష్మి

ఇం.నెం. 11-137. బ్రాహ్మణపీఠి

దర్శన (పా) 505 425

అంకితగర్భిణి (అం. ౨.)

కృషి వర్ణన

రామమందిరం పీఠి విజయవాడ-2

లయను గూర్చి రచయిత తెలిపిన ఈ వివ రణ చరయిత పరిశీలన చేసినను బెల్లెడిస్తు న్నది.

"చందశాస్త్రము అర్థంతో ప్రాచీనమైన దనుచు చేతు, వేదము చందోబద్ధమనబడెను, చందశాస్త్రమునకు విస్తృతమైన పరిక్షణమైన శర్థ పుష్టియున్నది." అంటూ చందోనిరుక్త అనే అధ్యాయంలో తెలిపాడు. రచయిత "చందన" అనే సంస్కృత పదమును చూపు, 'సం-చంద' అనే

రాజీవ్ వడమునకున్న సంబంధమున్నది" అంటారు.

'చంద్రుని యొక్క ఆవిర్భావము' అనే అధ్యాయంలో చంద్రుని వేదాంతముండి ఆవిర్భవించిందని నవనయ్యగారు ప్రమాణంగా నిరూపించారు. ఇందుకు ముద్రపూను అగ్నిసి గూర్చి గానం చేసిన. "అగ్నిమీకే పురోహితమ్" అనే ఋగ్వేదముఁత్రాన్ని ఉదహరించారు. 'చంద్ర అహ్లాదనే' అనే వృత్తాంతమున చంద్రుని కవితకు అహ్లాదాన్ని కలిగిస్తుందేకాని అటంకాన్ని కలిగించదనే విషయాన్ని రచయిత చక్కగా వివరించారు.

ఇదవ అధ్యాయంలో 'యతి' విభులంగా చర్చించబడినది. పర్యానితే కాక పాటకు కూడా యతి అవసరమని తెలుపబడినది. సంస్కృత శ్లోకానికి తెలుగు పద్యానికి యతి విషయంలోగల భేదాన్ని రచయిత విశదం చేశారు. ఇంతే కాక యతి ప్రాసల విషయంలో నవనయ్యగారు వివరించిన తీరు చాలి ప్రజ్ఞా, పరిశీలనకూ నికషోపలంగా ఉన్నది. ఇందుకు ఈ క్రింది పంక్తులు ఉదాహరణగా చూపవచ్చు.

"యతి విచ్చేద రూపమున లేకున్నచో పఠిత అర్థవశముననో లేక ఉచ్చాసన బలము జుప్తమైన 'పుటో' తన ఇచ్చాన సారము పాదమును ఖాగించును. కాని అట్టి వాగ్విరామము నియతిముతానిదై వివిధ రీతులసాగి కాం ప్రమాణమును దిక్కరించును. అట్టియెడ చందస్సొందర్లము జుప్తమగును" ప్రాజ్ఞున్నయ్య యుగంలోని కేళిచంద్రులైన సీస, గీత, కంద పద్యాలు రచన మొనలైన వాటిని గూర్చి నవనయ్యగారు వెల్లడించిన ఆంధ్ర ప్రశం

సనీయం ఇన్నాయి. ఈ విషయంలో రచయిత అనేక శాస్త్రాను పరిశీలించి, వాటిలోని భేదో విషయాలను ఎంతో ప్రవేశపెట్టగా విశ్లేషించి వివరించారు.

కందపద్యాన్ని నిర్వచించిన తీరు క్షణంగా ఉంది. ప్రాకృతంలోని గదకు సంస్కృతంలోని ఆర్యాగీతికి కందపద్యానికే దగ్గరి సంబంధమున్నదని చక్కగా నిరూపించబడినది. ఇందుకు ప్రాంత చంద్రవేంక్షణాన్ని, సంస్కృత చంద్రవేంక్షణాన్ని, ప్రమాణంగా చూపారు నరసయ్యగారు. ఈలాగే ధ్వనిరక్షణాన్ని, అక్షర లక్షణాన్ని కూడా సుపమాణంగా నిరూపించారు. అచ్చంగా దేశి చంద్రంగా పరిగణించబడే రచనలను వివరించడంలో దాక్టర్ నరసనవల ఎంతో నేర్పు గనబడినది. చిత్రకవిత్వంలో కూడా దేశిచంద్రుని ప్రయోగించబడిన వైసాన్ని రచయిత నిరూపించారు.

ఆధునికకాలంలో దేశీయంలో రచించిన గేయంలోని చందోవిశేషాలు సంగ్రహంగానే తెలుపబడినవి.

డా. నరసయ్యగారు గ్రంథాన్ని ముగిస్తూ సింహావలోకనం క్రిందికతో ఈ విధంగా తెలిపారు.

"లాక్షణికుల చేతిలో దేశిచంద్రములు తమదేయమును వీడి వింత రూపము సంతరించుకొన్న విధము ద్విగుణీకృత, వయక్రములైన దేశిచంద్రములను నైరము కవులు మార్గ సూత్రదాయాను సంచనము చేసిన విధానము, తెలుగు సాహిత్యములో వివిధ దేశిచంద్రములు లభ్యమైన స్థిరపరచుకొన్న వైరము కాంగర్పములో జాతిపోయిన దేశిచంద్రవో క్రమము ఈ గ్రంథమున అవలంబించిన విశాసము అన్నపేర బాలకృష్ణ గత విధానముతో ఈ లాక్షణిక ప్రయోగ సాయమున విభజనముగా పరిగణించబడినది.

ఈ మాటలు రచయిత పరిశ్రమను, పరిశోధనను ప్రకటిస్తున్నాయి. ఈలాంటి పరిశోధన గ్రంథాన్ని రచించిన నరసయ్యగారిని అభినందిస్తున్నాను.

ఈ గ్రంథాన్ని, గ్రంథ విషయాలూ, గ్రంథకర్త కృషి వ్రతంసేస్తూ ప్రముఖ ఫండ్ సొహెత్ కమిటీలైన డా. కోవేల సంపత్ మాదాచార్యులుగారు, ప్రముఖ వాణిజ్య ఆచార్య దేహూ రామారావుగారు పీఠికలు రచించి గ్రంథానికి శోభను చేకూర్చారు.

—వేంకటగిరి

కోయిలాలాపంలో ఆర్తనాదాలు

శ్రీ చాట్ట రవీంద్రసాగర్ కావ్యపస్త్యులలో వైవిధ్యం ఉన్నది: దశరథ వెలు రైతుజీవితం మహిళల కష్టాలు నిరుద్యోగుల బాధలు ఎన్నికలలో జరుగుతున్న అవకతవకలు ఉన్నాయి. పాశ్చాత్యుల ఆరోపించడం సనుస్థలను శ్రీ రవీంద్రసాగర్ తన రీతిలో వ్యాఖ్యానించారు.

కోయిలాల ఆపల్లెటూ ఆహ్లాదాన్ని శ్రీరవీంద్రసాగర్ మాపల్లెటూ పోదాం/మైలసోకుతుండని/సందేహించకు/మాలామాదిగల్గోమెలంపుది/ఎక్కడున్నదో కనిపిస్తేనూపించు బని పావనంబాడ. "కూరికి దూరంగా ప్రేతాల కావ్వల" దశరథ నివాసాబంధ టూన్స్ యాయన ఆశీర్వాదం. "ఆగ్రవర్ణాలలో జీవించేవారు/అధికార బాంధవులు/నాపించు

రీతిదేసే దాడుల్లో" ప్రత్యేకంగా ఆయాపని మాచి "ఆపని కోయిలాల పాడు, ఎక్కని పాడలావో పాడు/ఇకవైవా కొత్తపొయిపాడు" అనేకవి వాక్కు సజితమైనది.

'కోయిలాల పీకోయిలాల' సంస్కృతంలో ఎటు రైతు ఎక్కె/ఎంటుకరిలో; గీతాల పవీంద్రసాగర్ అమ్మ దయ భావనను చక్కగా వెల్లడిస్తున్నాయి. కవిత్వ మహానిత విలువలే సామన్య రచనలు కూడ యీ సంపుటిలో ఉన్నాయి. చక్కవ మాట

కావ్యసంపుటి : 'కోయిలాల పీ కోయిలాల';

రచి: చాట్ట రవీంద్రసాగర్;

ప్రచురణ: శ్రీ చాట్ట రవీంద్రసాగర్; రావినూతల
వరహమేధకవెల్లె ప్రకాశంజిల్లా-511213;

పేజీలు:52; వెం:12/-

అలా ఎక్కువ భావాన్ని చెప్పే స్పృహ యీ కవి అలరచుకున్నట్లున్నది. ఉండుకల్ల కల అట్టుదయ భావాలు చావ్యోకవాసంలాగ, ఉన్నాయి.

శ్రీ చాట్ట రవీంద్రసాగర్ కావ్యపస్త్యులలో కమన్యత స్థానాన్ని పొందిటానికి ఆధునిక కవుల కవిత్వ శిల్పాన్ని అభ్యయనం చేసి ఆకళింపజేసేట సీర ఆచనం ఉన్నది. ఉత్తమ భావాలు తగిన కవితా శిల్పంతో వెలువరచినప్పటి వాటికి స్వార్థక

సమాజంలో మార్పును కోరేవారు చరచ వలసిన కావ్యసంపుటి, కోయిలాల పీ కోయిలాల.

కె. శామమోహనరావు

పదాధిపాదీ ప్రచారకులు శ్రీపి.వి. ఉమా
శంకర్ గారు దళా పాండి ప్రచారక (మద్రాసు)
స్థాపించి 73 సంవత్సరాల వస్తున్న జభ్యుడైన
1994 సం.లో జరుగవలసిన పాండి అమ్మ
త్సవ కారణం 'పాండి మౌఖిక పరీక్ష' ప్రచారకాన్ని
కమిషను పంపిస్తూ పాండి ప్రచారకులందరి
యధాశక్తి వీటి చేయవలెనని ప్రార్థించిరి

పాండి ప్రచారకులు శ్రీ కత్తి నారాయణరెడ్డి
గారు, పాండి పరీక్ష ప్రాముఖ్యతను వివరిస్తూ,
జేతలైన విద్యార్థులకు ప్రమాణ పత్రమును
బహు కరచిరి. శ్రీ యన్. రామకృష్ణారెడ్డిగారిచే
పంపిన సమర్పణ కర్పణ జాతీయ సభముతో సర
ము సేయ.

పాండి ప్రమాణ పత్ర వితరణోత్సవము

కాంతేరు

21-6-1993 కాంతేరు జిల్లా పి

హైస్కూలు నందు ప్రధానో పాధ్యాయులు శ్రీ డి.

సు. చిన్నాబ్బయ్య, పి.ఎల్. సీ, యం పి, యం క డి.
అధ్యక్షతన పాండి ప్రమాణ పత్ర వితరణోత్సవము
జరిగింది పాండి ప్రచారకులు శ్రీ సిహెచ్.
సత్యం యమ్. ఎ. మాట్లాడుతూ పాండి ప్రచార
మునకు సహాయ సహకారాలు అందించి ప్రోత్సా
హించినందుకు శ్రీ ప్రధానో పాధ్యాయుల వారికి,
ఇతర ఉపాధ్యాయులకు ధన్యవాదాలు తెలుపుతూ
పాండిలో ఎక్కువ మార్కులు తెచ్చు కన్న విద్యార్థ
ులు మార్కు 750 తరగతులో ప్రథమ
శ్రేణీలో ఉత్తీర్ణులై స్కూల్ షిప్ కు పంపించు
చున్నారని తెలియ జేసిరి

ప్రధానో పాధ్యాయులు వారు పాండి యొక్క
ప్రాముఖ్యతను వివరించి ఉత్తీర్ణులైన విద్యార్థ
ులకు పాండి ప్రమాణ పత్రములు అందిచేసిరి.

శ్రీ జె. రామలింగేశ్వరరావు, పాండి
వంశీజ్ గారి వంశ సమర్పణతో సభము సెలవిడి.

